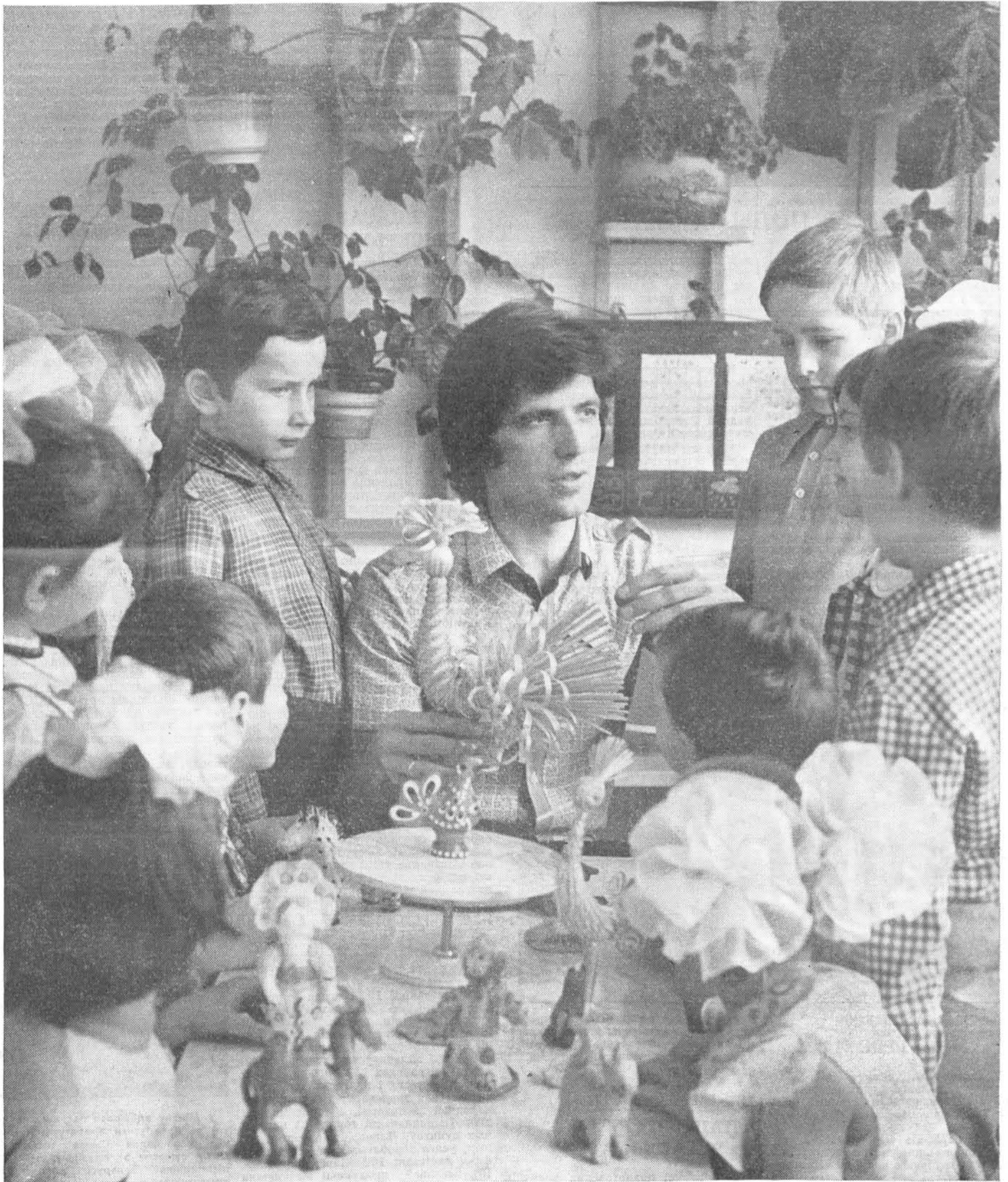

Голас Радзімы

№ 20 (1850)
17 мая 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

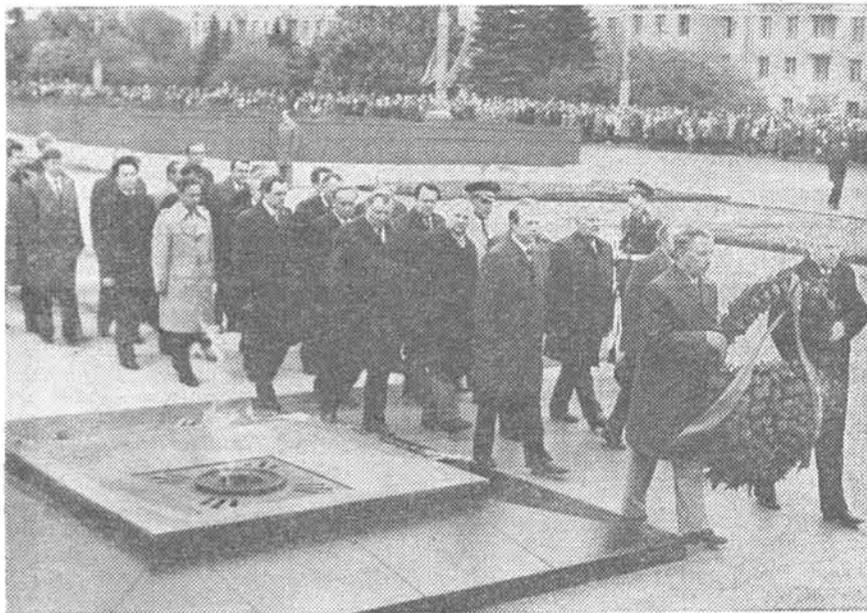
Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Вясёлыя дзіцячы галасы, мілыя ўсмешкі на ружовых тварыках і пытанні, пытанні, пытанні... Напэўна такім запаміналася кожнаму з нас дзяцінства. Іншы раз выплываюць з памяці некія эпізоды, успамінаюцца даўнія дзіцячыя крыўды і радасці, прыгадваюцца вобразы дарослых людзей, што неспі п'яшчоту і ўвагу, аднавілі на сотні наіўных і сур'ёзных ачанаў!
Вось і выхаванцы дзіцячага сада № 359 горада Мінска, калі стануць дарослымі, не раз будуць вяртацца ў думках у шчаслівае маленства. І тады яны абавязкова ўспомняць свайго першага выхавальца і настаўніка Генадзя Зікраціна, які некалі здзіўляў і захапляў іх гульнямі, вучыў арыфметыцы і пісьму, добрым адносінам да людзей.
НА ЗДЫМКУ: Генадзь ЗІКРАЦІН са сваімі выхаванцамі. (Інтэрв'ю з Г. Зікраціным змешчана на 3-й стар.).

Фота С. КРЫЦКАГА.

падзеі • людзі • факты

НЯЗГАСНАЕ ПОЛЫМЯ ПЕРАМОГІ

У слаўным летапісу нашай сацыялістычнай Радзімы ёсць падзеі і даты непераходзячага гістарычнага значэння, якія асабліва дарагія і блізкія сэрцу кожнага савецкага чалавека. Сярод іх — Дзень Перамогі, што ўвянчаў бяспрыкладны гераічны подзвіг савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Святло гэтай выдатнай перамогі не пагасне ў вяках. Ёй мы абавязаны сваім жыццём, мірным небам над нашай зямлёй. Яна аказала магутнае ўздзеянне на ўвесь ход сусветнага развіцця.

У святая Перамогі, у слаўляючы подзвіг савецкага воіна, наш народ нізка схіляе галаву перад памяццю тых, хто аддаў жыццё за свабоду і незалежнасць сацыялістычнай Айчыны, за вызваленне Еўропы ад фашызму.

9 мая ў Мінску, як і ва ўсёй краіне, адбыліся ўрачыстасці, прысвечаныя Дню Перамогі.

У гэты дзень кіраўнікі Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі, прадстаўнікі Ваеннага савета Чырванасцяж-

най Беларускай ваеннай акругі, грамадскіх арганізацый рэспублікі і сталіцы, ветэраны Вялікай Айчыннай вайны ўскладлі кветкі, вянкi, гірлянды да помніка У. І. Леніну, помніка-абеліска на плошчы Перамогі, Кургана Славы і на мемарыяльным комплексе «Хатынь».

Кветкі і вянкi да помніка У. І. Леніну і да манумента на плошчы Перамогі былі ўскладзены таксама ад генеральных консульстваў Польскай Народнай Рэспублікі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

Мінутай маўчання ўшанавала ўся краіна 9 мая светлую памяць загінуўшых у барацьбе супраць фашызму.

Пераможны салюты ў гонар усенароднага святая прагрымелі ў сталіцы нашай Радзімы Маскве, сталіцах саюзных рэспублік, гарадах-героях.

НА ЗДЫМКАХ: кіраўнікі Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі на плошчы Перамогі ў Мінску 9 мая 1984 года; урачыстасці на Кургане Славы.

тыў Савецкага ўрада гаварылі рабочы Сяргей Валковіч, вучоны-медык Іван Макшанаў, ветэран Вялікай Айчыннай вайны Настасся Ляпілава, студэнтка універсітэта Валянціна Скіба і іншыя. Прамоўцы падкрэслівалі, што безадказным кіраўнікам цяперашняй амерыканскай адміністрацыі і агрэсіўнага Паўночнаатлантычнага блока пара б засвоіць: развязаная імі безразважная гонка ўзбраенняў можа прывесці да катастрофы.

Удзельнікі мітыngu накіравалі звароты ў адрас стагольмскай Канферэнцыі па мерах умацавання даверу, бяспекі і раззбраенню ў Еўропе, у якіх выкрылі агрэсіўныя дзеянні амерыканскага імперыялізму, заклікалі да прадухілення новай вайны, да мірнага вырашэння ўсіх міжнародных пытанняў.

Антываенныя мітынгі і маніфестацыі адбыліся таксама ў многіх іншых гарадах і вёсках Беларусі.

НА СЕСІІ ААН

СУПРАЦЬ РАСІЗМУ
І РАСАВАЙ
ДЫСКРЫМІНАЦЫІ

У Нью-Йорку працягвае работу сесія Эканамічнага і сацыяльнага савета ААН. На яе пленарных пасяджэннях абмяркоўваюцца пытанні, звязаныя з абвешчаным на 38-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН у 1983 годзе другім дзесяцігоддзем дзеянняў па барацьбе супраць расізму і расавай дыскрымінацыі.

Выступаючы ў дыскусіі, пастаянны прадстаўнік БССР пры ААН А. Шэльдаў, у прыватнасці, сказаў, што тэорыя расавай перавагі ўзята кіруючымі коламі ПАР на ідэйнае ўзбраенне і ажыццяўляецца з жахлівай настойлівасцю. Захаванне тут найбольш агіднай формы расізму — апартэду з'яўляецца выклікам міжнароднаму супольніцтву і служыць галоўным інструментам падтрымкі на поўдні Афрыкі асуджаных гісторыяй расіска-каланіяльных парадкаў.

На словах асуджаючы апартэід, вядучы заходнія краіны і іх транснацыянальныя кампаніі працягваюць супрацоўніцтва з расісцкім рэжымам па бязлітаснай эксплуатацыі прыродных багаццяў і народаў Паўднёвай Афрыкі і Намібіі. Сусветная грамадскасць рашуча патрабуе спыніць палітыку і практыку расавай дыскрымінацыі, якая мяжуе з генацыдам, у адносінах да палесцінцаў і іншых жыхароў акупіраваных ізраільскай ваеншчынай арабскіх зямель.

У заключэнне А. Шэльдаў сказаў, што, кіруючыся прынцыпамі левінскай знешняй палітыкі, Беларуская ССР, дзе назаўсёды ліквідаваны палітычны і сацыяльны карані нацыянальнай варожасці, расавага або якога-небудзь іншага нераўнапраўя і прыгнёту, рашуча асуджае расізм і апартэід і, цалкам падтрымліваючы абвешчаны другога дзесяцігоддзя па барацьбе супраць расізму і расавай дыскрымінацыі, выступае за няўхільнае выкананне ўсімі дзяржавамі аднаведных рашэнняў аб іх поўнай і безагаворачнай ліквідацыі.

НА СРОДКІ СУБОТНІКА

ПРЫНЯЛІ УДЗЕЛ
157 МІЛЬЁНАУ ЧАЛАВЕК

21 красавіка 1984 года ў нашай краіне адбыўся Усесаюзны камуністычны суботнік, прысвечаны 114-й гадавіне з дня нараджэння У. І. Леніна. У суботніку прынялі ўдзел звыш 157 мільёнаў чалавек, якія працавалі на заводах і фабрыках, будоўлях, у саўгасах і калгасах, на прадпрыемствах транспарту і іншых галін народнай гаспадаркі, а таксама на добраўпарадкаванні гарадоў і населеных пунктаў. Паводле папярэдніх даных, усяго зароблена і перададзена ў фонд пяцігодкі 186 мільёнаў рублёў. Прамысловай прадукцыі выпушчана на 985 мільёнаў рублёў.

Цэнтральны Камітэт КПСС і Савет Міністраў СССР з улікам выказаных працоўнымі пажаданняў прынялі рашэнне накіраваць сродкі, заробленыя на суботніку, на далейшае паліпшэнне аховы мацярынства і дзяцінства, а таксама медыцынскага абслугоўвання ветэранаў вайны і працы. Сродкі, заробленыя працоўнымі горада Масквы, накіроўваюцца на збудаванне помніка Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне 1941—1945 гадоў.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

ПОЕЗД ДРУЖБЫ З ГДР

Хлебам-соллю, кветкамі сустракалі жыхары Брэста поезд дружбы з ГДР. У яго саставе — пераможцы сацыялістычнага спаборніцтва, перадавікі вытворчасці, актывісты пярвічных арганізацый Таварыства германа-савецкай дружбы. Знаёмства з горадам госці пачалі з наведання легендарнай цытадэлі. Яны пабывалі на Кобрынскім умацаванні і Цэнтральным востраве, аглядзелі мемарыял, узведзены на добраахвотныя ўзносы савецкіх працоўных у памяць загінуўшых герояў, ускладлі кветкі да Вечнага агню.

У Палацы культуры прафсаюзаў адбыўся вечар дружбы. Гасцей з ГДР, прадстаўнікоў працоўных калектываў горада Брэста, актывістаў гарадскога аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР пазнаёміў са сваім мастацтвам народны ансамбль танца «Радасць».

УРАЧЫСТЫЯ СХОДЫ

СВЯТА БРАТНЯЙ
ЧЭХАСЛАВАКІ

Урачысты сход грамадскасці, прысвечаны 39-й гадавіне вызвалення Чэхаславакіі ад фашысцкіх захопнікаў і 14-й гадавіне падпісання Дагавора аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж СССР і ЧССР, адбыўся ў Мінску.

З дакладам выступіў намеснік старшыні праўлення Беларускага аддзялення Таварыства савецка-чэхаславацкай дружбы, намеснік старшыні Дзяржбуда БССР В. Ластацкін.

У нашай памяці назаўсёды застаюцца майскія дні 1945 года, калі Савецкая Армія прынесла свабоду, незалежнасць і мір нашай краіне. Мы ніколі не забудзем, што 140 тысяч савецкіх воінаў аддалі свае жыцці на нашай зямлі ў імя будучыні чэхаславацкага народа, сказаў саветнік пасольства ЧССР у СССР Отакар Голан.

У сходзе прынялі ўдзел намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Г. Лапанік, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Сняжкова, прысутнічаў генеральны консул ГДР у Мінску П. Якабе.

ПРЫСВОЕНА ЗВАННЕ

ЗА ПЛЁННУЮ ПРАЦУ

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР беларускаму кампазітару Яўгену Глебаў прысвоена ганаровае званне «Народны артыст СССР». Гэтай высокай адзнакі ён удастоены за вялікія заслугі ў развіцці савецкага музычнага мастацтва.

Яўген Глебаў — аўтар такіх вядомых твораў, як балеты «Мара», «Альпійская балада», «Тыль Уленшпінгел», а таксама араторыі «Званы», «Запрашэнне ў краіну дзяцінства» і іншыя. Адзін з важнейшых інтанацыйных вытокаў мелодыкі Глебава — беларуская народная песеннасць.

КУЛЬТУРНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

У Мінску адбылося пасяджэнне саветаў па беларускай літаратуры і мастацкім перакладзе Саюза пісьменнікаў СССР сумесна з прэзідыумам Саюза пісьменнікаў Беларусі. На пасяджэнні прысутнічалі літаратары з розных савецкіх рэспублік, якія падзяліліся сваімі думкамі пра стан беларуска-рускага перакладу. Першы сакратар Саюза пісьменнікаў БССР Ніл Гілевіч у сваім выступленні даў агульны абрыс творчасці нашых сяброў-перакладчыкаў, пачынаючы з і з'езда савецкіх пісьменнікаў. Былі вызначаны неадкладныя задачы, якія стаяць перад літаратарамі і перакладчыкамі.

НА ЗДЫМКУ: у час перапынку. Маскоўскі пісьменнік А. АУЧАРЭНКА і І. ЧЫГРЫНАУ.

КАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

«ПРАГРЭС-21»

У аднаведнасці з праграмай забеспячэння далейшага функцыянавання арбітальнай навуковай станцыі «Салют-7» 8 мая 1984 года ў Савецкім Саюзе быў запушчаны аўтаматычны грузавы карабель «Прагрэс-21».

10 мая ажыццёлена аўтаматычная стыкоўка грузавага карабля «Прагрэс-21» з арбітальным пилатуемым комплексам «Салют-7» — «Саюз Т-11».

Узаемны пошук, збліжэнне, прычальванне і стыкоўка касмічных апаратаў выконваліся з дапамогай бартавой аўтаматыкі. Гэтыя працэсы кантраляваліся Цэнтрам кіравання палётам і экіпажам арбітальнага комплексу — касманаўтамі Кізімам, Салаўёвым і Ацьковым. Грузавы карабель прыстыкаваны да станцыі з боку яе агрэгата адсека.

Карабель «Прагрэс-21» даставіў на арбіту паліва для аб'яднанай рухаль-

най устаноўкі станцыі, абсталяванне, апаратуру, матэрыялы для правядзення навуковых даследаванняў і забеспячэння жыццядзейнасці экіпажа, а таксама пошту.

АНТЫВАЕННЫЯ МІТЫНГІ

НАША ПАЛІТКА —
ПАЛІТКА МІРУ

У Беларусі працягваецца месячнік актыўных дзеянняў супраць пагрозы ядзернай вайны. Працоўныя выказваюць гарачае імкненне і цвёрдую рашучасць адстаяць мір, аднадушна адабраюць міралюбівую знешнюю палітыку КПСС і Савецкай дзяржавы. «Свету — мір!», «Спыніць гонку ўзбраенняў!», «Не — ядзернай смерці!» — з такімі лозунгамі прыйшлі на антываенныя мітынгі прадстаўнікі працоўных калектываў і грамадскасці горада Гродна.

Аб падтрымцы міралюбівых ініцыя-

ШТУЧНАЯ ГЛЕБА ДЛЯ ЗЯМЛІ І КОСМАСУ

АБРУС-САМАБОР: КАЗКА ЦІ РЭАЛЬНАСЦЬ?

Нямала ёсць цудоўных казак, якія абуджаюць чалавечую фантазію і штурхаюць розум часам на самыя нечаканыя адкрыцці. Шмат якіх з іх ужо зрабіліся звычайнай для нас рэальнасцю. Нашы «дываны-самалёты» выконваюць рэгулярныя рэйсы паміж гарадамі і кантынентамі, нашы «ганцы» прыносяць навіны па тэлеграфным дротце, па радыё ці тэлебачанні хутчэй чым у сямімільных ботах, а «нашы сані ездзяць самі». Але вось абрус-самабор на свае вочы бачыць яшчэ не даводзілася. І калі я сустраў яго ўпершыню, мне, відаць, доўга яшчэ прыйшлося б варажыць, што ж перада мной такое, каб, на маё шчасце, побач не апынуліся добрыя людзі з Інстытута фізіка-арганічнай хіміі. Яны і растлумачылі, што гэта не простая тканіна, а... штучная глеба, створаная групай вучоных на чале з членам-карыспандэнтам Беларускай Акадэміі навук Уладзімірам Салдатавым.

Праца па стварэнню штучнай глебы вядзецца не першы год. Існуе ўжо некалькі яе варыянтаў. Апроч тканіны, гэта і мяккі варсцісты лямец, і больш звыклы нашаму воку бліскучы пясок, падобны да рассыпаных бурштынавых пацерак. А асновай усяму гэтаму служаць сінтэтычныя смолы-іаніты, якія маюць уласцівасць багата набыгача карыснымі для раслін пажыўнымі рэчывамі. Канцэнтрацыя пажыўных рэчываў у штучнай глебе ў дзесяткі разоў перавышае тую, якая маецца ў натуральнай. Прычым гэта не выклікае ў раслін солевага апёку. Чаму? Справа ў тым, што штучная глеба моцна ўтрымлівае карысныя іоны, яна аддае іх толькі ўзамен выдзеленых самой жа расліннай адходаў яе жыццяздзейнасці і толькі ў такой колькасці, якая неабходна для яе нармальнага росту. Механічна пажыўныя рэчывы з глебы не выдаляюцца, не вымываюцца яны і вадой. Усё гэта дазваляе значна павялічыць тэрмін яе службы і ўраджывасць. Без адпачынку і падкормлівання штучная глеба дае сем-восем аднолькава высокіх ураджаяў запар. Апроч таго, яе амаль не трэба даглядаць. Адно, чаго патрабуе штучная глеба, гэта паліўкі. Яна ўстойлівая да ваганняў тэмпературы і вільготнасці, выключае ўсялякую магчымасць гніення. І нават калі ў глебу трапяць ядахімікаты, ачысціць яе будзе вельмі проста: дзеля гэтага масу варта толькі прамарозіць або прапарыць; хімічная структура з карыснымі спалучэннямі не зменіцца, а таксічныя рэчывы знікнуць.

Што ж можна вырошчваць на штучнай глебе і як сябе паводзяць на ёй расліны? Гэтай праблемай займаюцца ў Іншай установе Акадэміі навук БССР — Навукова-даследчым інстытуце эксперыментальнай батанікі імя Купрэвіча. Пад кіраўніцтвам кандыдата біялагічных навук Дзяніса Фядзюнькіна тут распрацавана тэхналогія, якая дазваляе найбольш эфектыўна выкарыстоўваць усе перавагі штучнай глебы.

У якасці эксперыменту ў Інстытутскіх лабараторыях былі выпрабаваны дзесяткі самых розных раслін. Аказалася, што на штучнай глебе расце ўсё: не толькі садавіна і гародніна, але і лекавыя травы, і хмызняк, і нават дрэвы...

З данамогай новай тэхналогіі былі атрыманы сапраўды казачныя ўраджай. Напрыклад, на адным квадратным метры за месяц было вырашчана 30 кілаграмаў хібінскай капусты. Дзеля параўнання скажам, што на такой жа плошчы ў звычайным парніку за два месяцы вырастае 3 кілаграмы гэтай самай капусты. Агульны эфект, такім чынам, складае 200 працэнтаў. Прыкладна такія ж вынікі далі і іншыя віды гародніны. Паспрабавалі пасяць і пшаніцу. Ураджай перавысіў усе спадзяванні: 300 цэнтнераў у пераліку на гектар. Прычым за год такіх ураджаёў можна атрымаць ажно тры! Новыя глеба і тэхналогія паціху

ўжо выбіраюцца з навуковых лабараторый у штодзённае жыццё. А першаю «хатай», дзе быў засланы «абрус-самабор», сталі касмічныя караблі. Менавіта для іх і пачыналася распрацоўка штучнай глебы. Вядома, тканіна — не рассыпаная зямля, яна не разляціцца па ўсіх адсеках ва ўмовах бязважкасці. І вось на савецкай арбітальнай станцыі «Салют» быў сабраны першы касмічны ўраджай: тут вырастлі гарох. Упершыню ў свеце ва ўмовах бязважкасці расліна прайшла поўны вегетатыўны цыкл — ад насення да насення.

Але, зірнуўшы з неба на зямлю, вучоныя ўбачылі, што і тут іх глеба ўжо цяпер знойдзе сабе немалое прымяненне. Штучныя градкі радыскі, морквы, салаты забуйнелі на ледаколе «Красін», на запальных станцыях метэаролагаў і геологаў.

Працуюць беларускія вучоныя і над паляпшэннем унутранага інтэр'ера ў кают-кампаніях караблёў, у жылых пакоях палярнікаў, у цэхах прамысловых прадпрыемстваў. Калі на адной з метэаралагічных станцыяў на Дыксане заціў першы цюльпан, мясцовыя жыхары-алеяводы прыходзілі за сотню кіламетраў, каб паглядзець на жывую «дзіва-кветку». Але неўзабаве ўжо «дзіва» перастане быць дзівам. Больш за 150 відаў дэкаратыўных раслін выпрабавалі беларускія вучоныя, імі створаны спецыяльныя жывыя кампазіцыі з садовых, палевых і лясных кветак, на чарзе — насценныя раслінныя кілімы, травяныя дываны на падлогу. Ці не прывабна будзе кожнаму мець у сваім перадиоці замест гумавага ці саламянага каберца вяселую паліўку з канюшыны?

Выкарыстанне штучнай глебы ў парніковай гаспадарцы таксама здольна прывесці да значных перамен.

— Наша тэхналогія, — расказвае Дзяніс Фядзюнькін, — дазваляе стварыць цалкам аўтаматычную сельскагаспадарчую фабрыку. Яна будзе складацца са шматпавярховых цэхаў, спецыялізаваных на вырошчванні асобных гатункаў гародніны. Вышыня паверхі ў «цэхах радыскі», напрыклад, зойме ўсяго адзін метр. Сюды ўвойдуць і кювета са штучнаю глебай, неабходнай для развіцця караняплода, і прастора, патрэбная сцяблцу, і сістэма асвятлення. Такіх паверхаў можна рабіць колькі хочаш, і ўмацоўвацца яны павінны на рухомым вертыкальным транспарце. Наверх машына закладзе ў глебу насенне, і кювета пачне рухацца ўніз. Тэрмін выспявання радыскі ў нашых умовах — прыкладна 20 дзён. За гэты час верхняя кювета спусціцца ўніз, дзе пры фабрыцы можна стварыць магазін. Радыска будзе вырвана з «градні» на вачах у пакупніка. Такім чынам, гарадскі жыхар упершыню атрымае магчымасць купіць сапраўды свежую гародніну. Апроч таго, фабрыкі-аўтаматы пазбавяць ад выдаткаў на перавозку гародніны і яе захаванне, вызваляць шмат працоўных рук.

Нарэшце, зацікавіць штучная глеба і агароднікаў-аматараў. Яна пазбавіць іх ад многіх клопатаў, бо нават калі пажыўныя рэчывы пался некалькіх ураджаяў вычарпаюцца, глебу можна будзе проста здаць на перазарадку, як акумулятар, а ўзамен узяць новую.

Праўда, у магазіне набыць «абрус-самабор» яшчэ нельга, дык каштаваў бы ён цяпер не вельмі танна. Але беларускія вучоныя вядуць пошук магчымасцей панізіць кошт штучнай глебы. Асноўнай задачай у гэтым кірунку з'яўляецца замена сінтэтычных смол на натуральныя мінералы, якія валодаюць такімі ж, а то і лепшымі якасцямі. І падобныя мінералы ўжо знойдзены, яны праходзяць выпрабаванне ў навуковых лабараторыях. Праца па ўдасканаленню глебы не спыняецца.

Зміцер КОЛАС.

Аршанскі станкабудаўнічы завод «Чырвоны барацьбіт» выпускае шліфавальныя станкі высокай і асабліва высокай дакладнасці. Аршанскія аргрэты карыстаюцца попытам у многіх развітых капіталістычных дзяржавах. Сваю прадукцыю прадпрыемства экспартуе больш чым у 30 краін свету. На міжнароднай выстаў-

цы «Металапрацоўка-84», якая нядаўна праходзіла ў Маскве, станкі аршанскага завода атрымалі высокую адзнаку спецыялістаў. НА ЗДЫМКАХ: брыгадзір комплекснай брыгады Пётр ВАРАБЕЙ; на адным з участкаў завода. Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

У ДЗІЦЯЧЫ САД ПРЫЙШОЎ МУЖЧЫНА ПРАФЕСІЯ—ВЫХАВАЦЕЛЬ

Прафесій на зямлі шмат. Спецыялісты спрабуюць падлічыць, называюць лічбы: 2 000, 3 000... Адным словам, многа. Сярод іх ёсць прафесіі традыцыйна мужчынскія, традыцыйна жаночыя. Праўда, усё часцей і часцей гэтыя традыцыі парушаюцца, і большасць выпадкаў — жанчынамі. Жанчына — лётчык, жанчына — капітан карабля, жанчына — пяснік, жанчына — міліцыянер... Такое ў нашай краіне сустракаецца сёння даволі часта. Але і мужчыны зрэдку ўрываюцца, здавалася б, у чыста жаночую сферу дзейнасці. Так, напрыклад, да апошняга часу лічылася, што выхавальца дзіцячага сада — выключна жаночая прафесія. І сапраўды, цяжка было ўявіць мужчыну ў такой ролі. Цяпер гэта стала фактам, які паступова перастае нас здзіўляць.

У дзіцячым садзе № 359 горада Мінска, напрыклад, выхавателем працуюць Генадзь ЗІКРАЦКІ.

— Чаму вы пайшлі ў дзіцячы сад, Генадзь?

— Выбар мой сапраўды трохі незвычайны. Валтузіца з малечам, быць каралём дзіцячага мурашніка — гэта не для мужчын, лічаць многія. А чаму б і не? У рэшце рэшт хто сказаў, што выхаванне дзяцей — справа толькі жаночая? Так што асабліва здзіўляцца майму выбару не варта. Я лічу гэта цалкам натуральным.

Але, каб быць да канца шчырым, прызнаюся, што ў дзіцячы сад я трапіў усё ж выпадкова. Пасля службы ў арміі працаваў на заводзе фрэзероўшчыкам. Работа падабалася, зарабляў добра. Потым паступіў у педагагічны інстытут. А пазней вырашыў пайсці на працу ў дзіцячы сад. Маці не прарэчыла, яна ў мяне таксама педагог. Вось так я апынуўся сярод дзяцей і пакінуць іх цяпер ужо не магу. Прыкіпеў, што называецца.

— А напачатку, напэўна, было ўсё ж трохі нязвыкла?

— Безумоўна. Памятаю свае першыя працоўныя дні. Мне далі групу трох-, чатырохгадовых дзяцей. Я ім усё тлумачу, здаецца, ясна-яснага, а яны глядзяць на мяне дапытлівымі вочкамі. Бачу — не разумеюць. Дзякуй Веры Краўчанка. Яна была маёй першай настаўніцай. Памятаю, павучала: ты дарослы, але стань на хвілінку дзіцем, уяві, што табе таксама чатыры гадкі.

І я пастараўся ўвайсці ў іх свет, адчуць і зразумець жыццёвую стыхію сваіх выхаванцаў. Цяпер, займаючыся з дзецьмі, імкнусь быць такім, як яны, толькі трохі старэйшым.

Сябры, знаёмыя кажуць, што не пазнаюць мяне. Стаў больш чуйным, шчодрым да людзей. Без пахвальбы, але, напэўна, яно так і ёсць. Не толькі я выхоўваю дзяцей, але і яны мяне.

— Якія якасці найбольш патрэбны чалавеку вашай прафесіі?

— Перш за ўсё гэта жаданне і ўменне ўвайсці ў свет дзяцінства. А потым малым больш патрэбны не пяшчота, а ўзаемныя зносіны. І трэба быць заўсёды гатовым адказаць на любое пытанне, нават на самае бягзгледзе, як здаецца нам, дарослым. Скажам, на такое: «Навошта кату хвості?» І адказ павінен быць сапраўдны, «дарослы», як мы гаворым. Трэба заўсёды памятаць, што дзіцяці, якое пазнае свет, патрэбна ў многа разоў больш інфармацыі, чым, напрыклад, самаму працавітаму вучонаму.

— І апошняе пытанне. Што вы хацелі б пажадаць сваім выхаванцам?

— Як і ўсе дарослыя, хачу, каб мае дзеці былі здаровымі, смелымі, добрымі, выраслі сапраўднымі людзьмі. Хачу, каб блакітнае неба над іх галавой заўсёды было такім, якое яно зараз — чыстае і спакойнае.

Гутарку вяла
Наталля АЛЯШКОВІЧ.

ВЯРТАЮЦА СПЕЦЫЯЛІСТАМІ

У свой час дырэкцыя саўгаса «Зарубы» Дубровенскага раёна накіравала на вучобу ў Віцебскі ветэрынарны інстытут маладую работніцу Галіну Смалякову. Пасля паспяховага заканчэння яго стypендыятка вярнулася ў родную гаспадарку і працуе заатэхнікам.

Пасаду галоўнага бухгалтара саўгаса нядаўна заняла Наталля Андрэйчыкава. Яна за кошт гаспадаркі займалася на факультэце бухгалтарскага ўліку Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі.

Саўгаснымі стypендыятамі былі таксама Мікалай Свацяноў, Віктар Яўсенка. Яны закончылі Гарадоцкі саўгас-тэхнікум і працуюць механікамі ў рамонтнай майстэрні гаспадаркі.

Падрыхтоўка спецыялістаў пастаянна знаходзіцца ў цэнтры ўвагі кіраўніцтва гаспадаркі. Цяпер, у прыватнасці, яе стypендыятамі з'яўляюцца Сяргей Чарвінскі, Уладзімір Рабцаў, Алёг Лындзін. Яны — студэнты інжынернага факультэта Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі. Тут жа набывае спецыяльнасць бухгалтара і Людміла Цыганкова.

Значная група пасланцоў саўгаса за яго кошт вучыцца ў Смалыянскім і Лужаснянскім саўгасах-тэхнікумах.

Амаль усе саўгасы і калгасы Дубровеншчыны маюць цяпер сваіх стypендыятаў у вышэйшых і сярэдніх навучальных сельскагаспадарчых установах.

І. КОГАН.

ВІШНУЮЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Дарагія сябры!

Шлю вам свае сардэчныя віншаванні са святам вясны 1 Мая і з самым вялікім для мяне святам Днём Перамогі! Наша родная Беларусь, уся Савецкая краіна перажылі многа гора, страцілі мільёны слаўных сыноў і дачок, але перамаглі ў найцяжэйшай з войнаў, выратавалі свет ад фашызму. І сёння той-сёй зноў пагражае нам вайной. Такім вар'ятам магу сказаць толькі адно: не раю. Нікому і ніколі не ўдасца зламаць савецкі народ. Людзі планеты павінны зрабіць усё, што ад іх залежыць, каб пажар новай вайны ніколі не разгарэўся.

Няхай заўсёды свеціць такое ж яркае сонца, як у гэтыя веснавыя дні!

Леанарда МАЛЕЕВА.

Італія.

Прэзідыуму Беларускага таварыства «Радзіма», рэдакцыі газеты «Голас Радзімы».

Сардэчна віншваем вас з Днём міжнароднай салідарнасці працоўных 1 Мая і Днём вялікай Перамогі над фашызмам!

Жадаем нашай Радзіме працвітання, шчасця, поспехаў у высародным імкненні да міру і прагрэсу. Няхай будзе мір ва ўсім свеце!

Члены аддзела ССГ г. Вярв'е.

Бельгія.

Ад імя членаў Руска-славянскага культурнага таварыства і ад сябе асабіста гарача і сардэчна віншую супрацоўнікаў Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы», беларускі народ, усіх савецкіх людзей са святам Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне — 9 Мая!

У гэты святочны для нас дзень мы шчыра радуемся, што народы нашай Радзімы выстаялі, абаранілі сваю Радзіму і выратавалі народы міру ад карычневай чумы. Мы схіляем галовы і яшчэ раз добрым удзячным словам палінаем тых, хто аддаў сваё жыццё дзеля выратавання нашай Радзімы і ўсяго свету ад фашызму. Няхай ніколі больш не паўтарыцца вайна!

Жадаем вам добрага здароўя, шчасця, вечнага міру і вялікіх поспехаў у выкананні ваших грандыёзных планаў!

Сакратар РСКТ у горадзе Брызбене
Аляксей АЖЫГАНУ.

Аўстралія.

Дарагія суайчыннікі!

Культурнае таварыства «Мір» саюза суайчыннікаў з СССР у ФРГ горада Мангейма віншуе Прэзідыум Беларускага таварыства «Радзіма», рэдакцыю «Голас Радзімы», а таксама ўсіх чытачоў з Міжнародным днём салідарнасці працоўных — 1 Мая і Днём Перамогі і жадае ўсім добрага здароўя і стойкасці ў барацьбе за мірнае супрацоўніцтва ўсіх народаў на зямлі, супраць атамнай зброі і падпальшчыкаў вайны.

Касум КАЛІЕУ.

ФРГ.

Прэзідыуму Беларускага таварыства «Радзіма», рэдакцыі газеты «Голас Радзімы».

Клуб «Радуга» віншуе вас з Днём Перамогі. Жадаем шчасліва і радасна сустрэць гэтае свята. Цвёрда верым, што дзякуючы міралюбівай палітыцы Савецкага Саюза згінуць усе вылюдкі і падпальшчыкі вайны і ўсталюецца мір ва ўсім свеце.

Па даручэнню членаў клуба Анатоль ВОЛЬФ.

Аўстралія.

КРЫЛЫ

НАШАЙ

ПАМЯЦІ

З-за боязі перад партызанамі фашысты высякалі і выпальвалі лясы, асабліва ўздоўж дарог і чыгункі. Калі падлічыць, то ў Беларусі кожнае чацвёртае дрэва загінула ад рук акупантаў. Колькі ўжо гадоў мінула пасля вайны, але кожную вясну па ўсёй нашай рэспубліцы людзі садзяць дрэвы. Хутка ў Мінску зашапаціць лістотаю яшчэ адзін бярозавы гай. Яго пасадзілі ўдзельнікі ўрачыстага адкрыцця Усесаюзнай Вахты памяці, якая праходзіла з 28-га красавіка па 9 мая.

Многа незабыўных сустрэч і падзей падарылі гэтыя дні. Адна з самых хваляючых — сустрэча моладзі з ветэранамі ў партызанскім лагера «Разгром» пад Смялявічамі. У глыбокім тыле ворага змагаліся з фашызмам людзі. 370 тысяч беларускіх партызан к канцу 1943 года кантралявалі ўжо каля 60 працэнтаў тэрыторыі рэспублікі.

Да вайны ў Смялявіцкім раёне мясціны гэтыя называліся Златагуравыя лясы. А цяпер збіраючыся па грыбы, суседкі райца: «Куды пойдзем — у Разгром ці Іскру?» Так называліся калісьці партызанскія атрады, якія дзейнічалі ў гэтых мясцінах. Так называюць цяпер людзі тутэйшыя лясы.

9 200 вёсак спалілі фашысты ў Беларусі. Забалацце палілі тройчы ў час карных экспедыцый. Першы раз паспелі знішчыць сем хат, другі — усе 70, а трэці палілі-тапталі зямлянкі, так помсцілі людзям за дапамогу партызанам.

Павел Мурашка быў тут камандзірам атрада «Радзіма». Разам з сябрамі-ветэранамі паклавае маладым зямлянкі, ускладае кветкі на партызанскія могілках.

У Забалацці сеюць хлеб. У Хатыні і яшчэ ў 185 вёсках Беларусі, якія спалілі фашысты разам з людзьмі, няма каму выйсці ў поле. Гэтыя вёскі так і не змаглі вярнуцца да жыцця.

Сёння адказнасць за мір на планеце прымае пакаленне, якое нарадзілася пасля вайны. Мітынг-рэквіем адбыўся ў Хатыні, ускладанне гірлянд памяці да Кургана Славы.

Мы помнім! І захоўваем мінулае не толькі

ў музеях, але і ў сэрцах, бо, як у народзе кажуць, калі вайну забываюць, пачынаецца новая. Мы помнім, помнім...

НА ЗДЫМКАХ: хлеб-соль дарагім гасцям — ветэранам Вялікай Айчыннай вайны, якія прыбылі ў Мінск на ўрачыстае адкрыццё Усесаюзнай Вахты памяці; закладка бярозавога гаю ў мінскім парку Дружбы народаў.

Фота А. БАСАВА.

ФАРИСЕЙСТВО И ЛОЖЬ — ОРУЖИЕ СЕКРЕТНЫХ СЛУЖБ США

(Продолжение.)

Начало в № 19).

Семейство Боннэр расширило свои ряды. Сначала на одну единицу, за счет Янкевича, бракосочетавшегося с Татьяной Киссельман-Семеново-Боннэр.

Затем еще на одну: Алексей бракосочетался с Ольгой Левшиной. Все они под предводительством Боннэр создали уже подлинную фирму и занялись «политикой». И для начала вступили в конфликт с нашей системой образования — проще говоря, оказались лодырями и бездельниками. На этом веском основании они поторопились объявить себя «гонимыми» из-за своего «отца», то есть А. Сахарова, о чем через надлежачие каналы и, с сожалением, с его благословения было доведено до сведения Запада.

Настоящие дети академика сделали было попытку защитить свое доброе имя. Татьяна Андреевна Сахарова, узнав, что у отца объявилась еще «дочь» (да еще с тем же именем), которая занялась активной антисоветской работой, попыталась урезонить самозванку. И вот что произошло, по ее словам: «Однажды я сама слышала, как Семенова представлялась журналистам как Татьяна Сахарова, дочь академика. Я потребовала, чтобы она прекратила это. Вы знаете, что она мне ответила? «Если вы хотите избежать недоразуме-

ний между нами, измените свою фамилию». Ну что можно поделаться с этаким подлостью! Ведь к этому времени дочь Боннэр успела выйти замуж за Янкевича, студента-недоучку.

Татьяна Боннэр-Янкевич унаследовавшая отвращение матери к учению, никак не могла осилить науку на факультете журналистики МГУ. Тогда на общем собрании пайщиков фирмы «Е. Боннэр энд чилдрен» порешили превратить ее, незадачливую студентку, в «производственную». Мать Янкевича, Тамара Самойловна Фейгина, заведующая цехом Мечниковского института в Красногорске, фактивно приняла ее в конце 1974 года лаборанткой в свой цех, где она и числилась около двух лет, получая заработную плату и справки «с места работы» для представления на вечернее отделение факультета журналистики МГУ. В конце концов обман раскрылся, и мнимую лаборантку из университета изгнали. Тут и заголосили «дети» академика Сахарова — хотим на «свободу», на Запад!

Почему именно в это время? Мошенничество Татьяны Боннэр не все объясняет. Потеря зарплаты лаборантки — не бог весть какой ущерб. Все деньги Сахарова в СССР Боннэр давно прибрала к своим рукам. Главное было в другом: Сахарову выдали за антисоветскую рабо-

ту Нобелевскую премию, на его зарубежных счетах накопывалась валюта за различные пасквили на нашу страну. Доллары! С ними жизнь там, на Западе, представлялась безоблачной: не нужно ни работать, ни, что еще страшнее для тунеядствующих отпрысков Боннэр, учиться. К тому же подоспели новые осложнения. Алексей при живой жене привел в дом любовницу Елизавету, каковую после производства криминального аборта стараниями Боннэр пристроили прислугой в семье.

Итак, раздался пронзительный визг, аранжированный различными «радиоголосами» в басовые аккорды: свободу «детям академика Сахарова!» Вступился за них и «отец», Сахаров. Близко знавшие «семью» без труда сообразили, почему Боннэр в качестве метода убеждения супруга поступить так или так-то взяла в обиход бить его чем попало. Затрещинами приучала интеллигентного ученого прибегать к привычному для нее жаргону — проще говоря, вставлять в «обличительные» речи непечатные словечки. Под градом ударов бедняга кое-как научился выговаривать их, хотя так и не поднялся до высот сквернословия Боннэр. В компетентных инстанциях задумались: что тут делать? Вмешаться? Нельзя, личная

жизнь, ведь жалоб потерпевший не заявляет. С другой стороны, оставить как есть — забьет академика. Теперь ведь речь шла не об обучении брани, а об овладении сахаровскими долларами на Западе. Плюнули и выручили дичащего на глазах ученого — свободу так свободу его «детям».

Янкевич с Татьяной и Алексей Боннэр с Ольгой в 1977 году укатили в Израиль, а затем перебрались в Соединенные Штаты.

Янкевич оказался весьма предусмотрительным. У академика он отобрал доверенность на ведение всех его денежных дел на Западе, то есть бесконтрольное распоряжение всем, что платят Сахарову за его антисоветские дела. Он, лоботряс и недоучка, оказался оборотистым. Купил под Бостоном трехэтажный дом, неплохо обставился, обзавелся автомашинами. Словом, пустил на распыл Нобелевскую премию и гонорары Сахарова. По всей вероятности, прожорливые боннэровские детки быстро поддели сахаровские капиталы. А жить-то надо! Да тут еще инфляция, деньги так и тают. Где и как заработать? Они и принялись там, на Западе, искать радетелей, которые помогут горемычным «детям» академика Сахарова. Тамошнему обывателю, разумеется, невдомек, что в

СССР спокойно живут, работают и учатся подлинные трое детей А. Сахарова. Со страниц газет, по радио и телевидению бойко вещает фирма «Янкевич и К^о», требующая внимания к «детям» академика Сахарова, дочернее предприятие фирмы «Е. Боннэр энд чилдрен».

В 1978 году в Венеции состоялся шумный антисоветский спектакль. Униатский кардинал Слипный благословил «внука» академика Сахарова Матвея. Кардинал — военный преступник, отвергнутый верующими в западных областях Украины, палач львовского гетто. Мальчик, голову которого подсушили под благословение палача в сутане, — сын Янкевича и Татьяны Киссельман-Семеново-Боннэр, называемый в семье Янкевичей попросту — Мотя.

Плотно засидело имя советского академика отродье Боннэр. Они на Западе выступают с бесконечными заявлениями о жутких гонениях в СССР мнимых «правозащитников», присутствуют на антисоветских шабашках, вещают по радио и телевидению. Правды ради нужно отметить — особой воли им не дают, трибуну они получают главным образом в разного рода антисоветских кампаниях, значимость которых раздувается вне всяких пропорций в передачах на стра-

ЛІСТОК З КАЛЕНДАРА

ЖЫВАЯ ПОВЯЗЬ

Споўнілася дваццаць гадоў з дня стварэння Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом — грамадскай арганізацыі, якая папярэднічала цяперашняму Беларускаму таварыству «Радзіма». У ліку яго заснавальнікаў былі народныя артысты СССР, вядомы збіральнік і прапагандыст беларускай народнай песні Рыгор Шырма, народны паэт Беларусі Максім Танк, іншыя дзеячы культуры рэспублікі.

28 красавіка 1964 года ў Мінску адбыўся ўстаноўчы сход. На ім прадстаўнікі грамадскіх, культурных, спартыўных арганізацый і творчых саюзаў прынялі рашэнне стварыць арганізацыю, якая займалася б устаўленнем і пашырэннем сувязей з беларусамі, што жывуць у капіталістычных краінах, але сэрцацм цягнуцца да Радзімы.

Пяцідзесяты і пачатак шасцідзесятых гадоў — гэта быў час, калі ўтвараліся новыя патрыятычныя арганізацыі нашых суайчыннікаў у Бельгіі і Галандыі, Вялікабрытаніі, Заходняй Германіі. Гэта быў час умацавання і сталення старых, даваенных аб'яднанняў беларускай эміграцыі ў ЗША («Русскі голас», клуб імя Чарнышэўскага, «Араў-парк»), Канадзе (ФРК), Аргенціне (клубы імя М. Горькага, В. Былінскага і інш.). Усе яны прагнулі аднаго — шырэйшых кантактаў з Савецкім Саюзам, іх Радзімай, іх Бацькаўшчынай.

У рэдакцыю газеты «Голас Радзімы», Беларускаю секцыю па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом, шматлікія грамадскія і культурныя ўстановы ішлі з розных краін пісьмы ад беларусаў з просьбай не пакідаць іх адных у чужародным моры, дапамагчы ім захаваць сваю нацыянальную адметнасць. Замежныя землякі хацелі ведаць пра ўсё, чым жы-

ве Савецкая краіна, каб не адарвацца ад яе каранямі.

Гэтыя просьбы і пажаданні былі ўлічаны пры стварэнні Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. Таварыства ставіла сваёй галоўнай мэтай — распаўсюджаць сярод суайчыннікаў-беларусаў праўду аб нашай краіне, раскаваць ім, якое прыгожае і шчаслівае жыццё прыйшло ў тва галодныя і занябаныя вёскі, адкуль беларусы, шукаючы паратунку, кідаліся ў далёкі свет.

Таварыства дапамагло многім замежным суайчыннікам убачыць гэтую новую Радзіму, Беларусь савецкую, сацыялістычную. Вялікія турыстычныя групы кожнае лета наведваюць рэспубліку, сотні беларусаў едуць у свае вёскі, каб пабачыцца з роднымі і наплакаць ад радасці ля парога бацькоўскай хаты. У Беларусь усё больш едуць не толькі самі землякі, але і іх дзеці. Яны праводзяць лета ў піянерскіх лагерах, які стаў для іх сімвалам радзімы бацькоў, дзе завязваецца з савецкімі дзецьмі шчырая дружба.

Трывалымі становяцца кантакты з патрыятычнымі аб'яднаннямі землякоў, больш эфектыўнай дапамога Таварыства. Кнігі, брашуры, падручнікі для школ, запісы родных песень і грамплацінкі, фотавыстаўкі і ноты для аматарскіх хораў — вось што патрэбна арганізацыям суайчыннікаў. І Беларускае таварыства імкнулася заўсёды задавальняць гэтыя запатрабаванні.

Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом, нязменным старшынёй якога быў Рыгор Шырма, праіснавала да 1976 года. Затым яно было пераўтворана ў Беларускае таварыства «Радзіма», якое працягвае лепшыя традыцыі свайго папярэдніка.

вий, — хочеш голодать в знак протеста и умирать, никто не пошевелит пальцем. «Демократия!» Большого ребенка, каким, несмотря ни на что, является Сахаров, взяли в больницу, подлечили, подкормили. Он все стоял на своем, Боннэр отправилась в больницу вместе с ним, правда, при персонале не давала воли рукам. И отпустили за кордон их домработницу, побудив тем самым злокозненно-го чудачка возобновить нормальный прием пищи.

Газета «Русский голос», выходящая в Нью-Йорке, еще в 1976 году закончила обширную статью «Мадам Боннэр — злой гений Сахарова?» ссылкой на «учеников» физика, которые говорили зарубежным корреспондентам: «Он сам лишен самых элементарных человеческих прав в своей собственной семье». Один из них, с болью выдавливая слова, добавляет: «Похоже на то, что академик Сахаров стал заложником снонстов, которые через посредничество вздорной и неуравновешенной Боннэр диктуют ему свои условия». Что же, ученикам академика виднее.

То, что проделывал Сахаров против своей Родины, злоупотребляя терпением советского народа, по законам любой современной страны является тяжким преступлением. Возьмем, например, уголовный кодекс США.

Н. ЯКОВЛЕВ.

(Продолжение следует).

ЧЫЁЙ ПРАЎДЗЕ ВЕРЫЦЬ

Прычынай для гэтага артыкула паслужыла пісьмо нашага суайчынніка з Уругвая Антона Самчука.

«Час ад часу мне трапляецца ад знаёмых ваша газета «Голас Радзімы», і я з цікавасцю яе чытаю, — піша ён. — Пасля таго, як эміграваў з Заходняй Беларусі, ні разу не давялося пабываць у родным краі. Таму вельмі карціць ведаць, як там цяпер жывуць людзі. Але мне здаецца, што не заўсёды вы бываеце шырымі, не заўсёды пішаце праўду. Вось, напрыклад, вы сцвярджаеце, што грамадзяне СССР карыстаюцца ўсімі свабодамі. А як жа веруючыя? Для іх жа ніякіх свабод не існуе. Мы то ведаем, што іх усяляк праследуюць, выганяюць з работы, не даюць магчымасці вучыцца. Міліцыянеры не пускаюць у цэрквы маладых людзей і г. д. А тым, хто вызнае баптызм, і ўвогуле збірацца няма дзе. Ім даводзіцца скрываць сваю веру і хавацца па дамах».

Нас, вядома, здзівілі словы Антона Самчука. «Мы ведаем». Адкуль? Як ён сам піша, бываць у Савецкай Беларусі яму не даводзілася. Калі б ён чытаў нашу газету рэгулярна, то сустрэў бы ў ёй і выступленні рэлігійных дзеячаў, дзе яны раскаваюць пра жыццё абшчын розных веравызнанняў, і меркаванні аб становішчы веруючых у Савецкім Саюзе, адносінах паміж дзяржавай і царквой, і аб выказваннях веруючых землякоў з-за мяжы, якія прыязджалі ў Беларусь і бачылі ўсё на ўласныя вочы. Але мы вырашылі не палемізаваць з аўтарам пісьма, а проста адправіліся ў Мінскую царкву евангелісцкіх хрысціян-баптыстаў.

Будынак царквы, які знаходзіцца побач з адной з ажыўленых магістральных горада — праспектам Пушкіна, адрозніваецца ў вочы сваёй жоўта-белай афарбоўкай, пакатым дахам, каляровымі вітражамі на вокнах. Была няздзя, хутка павінна была пачацца служба, у адчыненыя дзверы групамі і па адным уваходзілі людзі. Ішлі яны, не азіраючыся, што за імі нехта сочыць, ні ад кога не хаваючыся. Міліцыянераў таксама не было відаць.

За натоўпам веруючых у царкву зайшлі мы з фотакарэспандэнтам. І можам засведчыць, што на працягу ўсяго богаслужэння ніхто не перашкодзіў веруючым адпраўляць свае малітвы.

Пасля богаслужэння мы папрасілі веруючых раскаваць пра дзейнасць абшчыны, пра тое, што іх больш за ўсё хвалюе сёння. Ужо з іх адказаў чытачы нашай газеты могуць зрабіць вывады, ці мае рацыю Антон Самчук.

Леанід УЛАДЫКА — намеснік старшага прэсвітэра па Беларусі, член Прэзідыума Усесяюзнага Савета евангелісцкіх хрысціян-баптыстаў:

— Наша абшчына ў Мінску існуе амаль з пачатку стагоддзя. Баптысцкія абшчыны ёсць таксама ў многіх іншых гарадах і вёсках рэспублікі. Як вы самі бачылі, уваход у наш дом малітвы зусім свабодны. Ніхто не перашкаджае веруючым прыходзіць сюды, і мы не забараняем жадаючым прыйсці і паглядзець на службу. Звычайна яна праводзіцца чатыры разы на тыдзень, ну і, вядома, па рэлігійных святах. Дарэчы, тут трэба сказаць пра нашы ўзаемаадносіны з мясцовымі органамі ўлады. У многіх заходніх краінах лічаць, што яны перашкаджаюць нам, але гэта зусім не так. Увогуле адносіны з органамі ўлады ў нас складваюцца добрыя. Вось хаця б такі прыклад. У 1965 годзе наша абшчына набыла для сваіх мэт прыватны дом, які знаходзіўся на гэтым месцы. Мы пераабсталывалі яго, каб можна было праводзіць богаслужэнні. Але з часам дом гэты стаў малы. Мы звярнуліся да ўлад з просьбай дазволіць яго рэканструаваць. У 1980 годзе такі дазвол быў дадзены. У Дзяржаўным праектным інстытуце прафесіянальныя архітэктары з улікам усіх

нашых пажаданняў зрабілі праект рэканструкцыі. Мы заключылі дагавор з адным з рамонтна-будаўнічых упраўленняў горада, і яно забяспечыла нас неабходнымі матэрыяламі, тэхнікай і абсталяваннем. Рабочая сіла ў асноўным была свая. І вось у 1981 годзе наша царква была адкрыта зноў у такім абноўленым выглядзе.

Паколькі вашу газету чытаюць землякі за мяжой, хочацца сказаць яшчэ вось пра што. Сёння ўсіх нашых веруючых, як і ўсіх людзей у нашай краіне і большасць людзей у іншых краінах, вельмі непакоіць пытанне захавання міру на зямлі. Многія нашы браты і сёстры перажылі мінулую страшную вайну. Яны добра ведаюць, што гэта такое, і не хочуць дапусціць, каб падобныя жахі калі-небудзь паўтарыліся. У нашым доме мы молімся аб тым, каб усе людзі на планеце любілі і разумелі адзін аднаго. Абшчына робіць значныя ўзносы ў Савецкі фонд міру. Нярэдка ў нас бываюць браты па веры з іншых краін, і мы ім раскаваем аб тым, што такое вайна, пра сваё жаданне жыць у міры і згодзе з усімі.

Станіслаў БОКУН — прапаведнік:

— Я прыняў хрысціянства ў 1968 годзе. Ужо некалькі гадоў з'яўляюся прапаведнікам у нашай царкве евангелісцкіх хрысціян-баптыстаў. Тым не менш заўсёды быў і застаюся паўнапраўным грамадзянінам сваёй краіны. Я скончыў універсітэт. Цяпер працую ў рэстаўрацыйных майстэрнях у Мінску. Работа цікавая, мы рэстаўрыруем помнікі даўніны па ўсёй рэспубліцы. Вось нядаўна закончылі рэстаўрацыю касцёла Святога Роха, дзе для мінчан неўзабаве адкрыецца канцэртная зала. На рабоце, вядома, ведаюць, што я веруючы, але каб гэта як-небудзь адбівалася на адносінах да мяне, як да працаўніка і чалавека, ніколі не заўважаў.

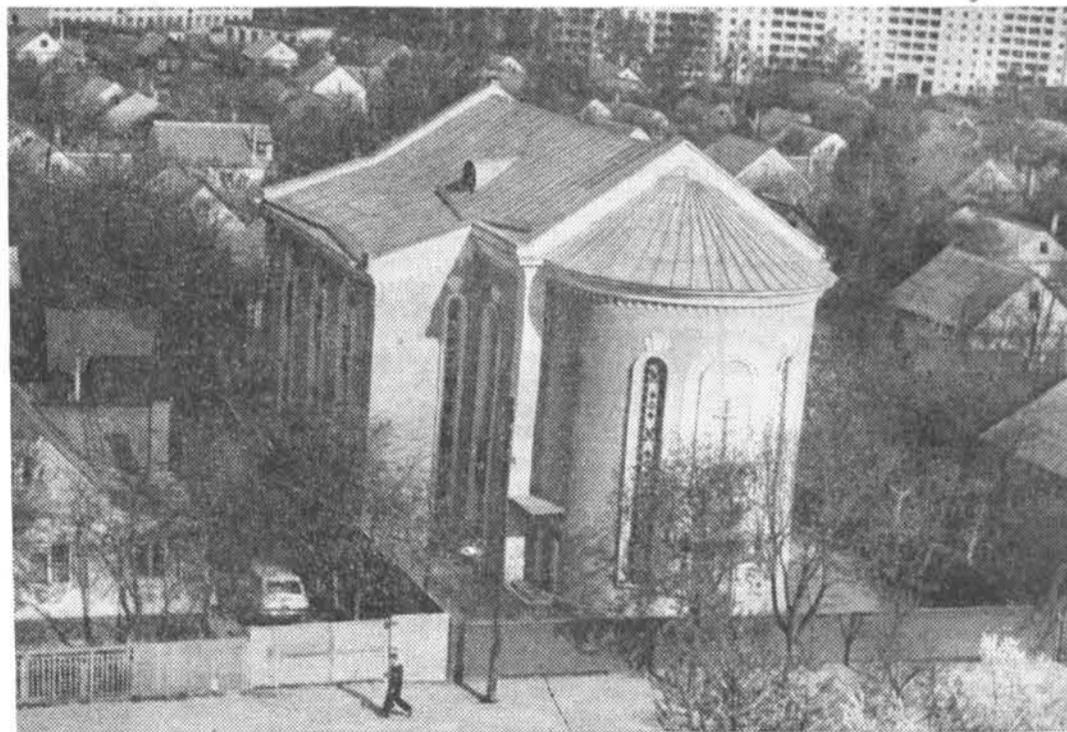
Пётр КІСЕЛЬ — адзін са старэйшых прапаведнікаў абшчыны:

— Можна сказаць, што амаль усё мае жыццё звязана з абшчынай. Прышоў я сюды яшчэ ў 1927 годзе, многа гадоў быў дыяканам, прапаведнікам і цяпер, калі ўжо знаходжуся на пенсіі, многа часу аддаю нашай царкве. Я ніколі не адчуваў ніякага ўціску з-за сваіх рэлігійных перакананняў. У гады Вялікай Айчыннай вайны служыў у Савецкай Арміі, быў ранены, удзельнічаў у вызваленні Венгрыі, яе сталіцы Будапешта, адзначаны многімі баявымі ўзнагародамі. Пасля вайны працаваў будаўніком. Цяпер атрымліваю ад дзяржавы пенсію. Як бацьце, жыццё як і ў любога савецкага чалавека майго пакалення. Мне б хацелася пажадаць усім нашым замежным землякам шчасця. А для шчасця перш за ўсё патрэбен мір. Як былі воін і будаўнік, якому давялося аднаўляць разбітыя вайной гарады, я вельмі добра ведаю, колькі гора і пакут нясе вайна людзям, колькі сіл і сродкаў патрабуецца, каб потым наладзіць нармальнае жыццё. Няхай такая бяда ніколі не паўтарыцца. За гэта мы молімся ў нашай царкве, гэтага павінны хацець усе нармальныя людзі, дзе б яны ні жылі.

Спецыяльна для тых, хто думае таксама, як Антон Самчук, дадам, што ў гэты дзень мы гутарылі яшчэ з вельмі многімі веруючымі, але не прыводзім іх выказванняў толькі па той проста прычыне, што яны амаль поўнасцю паўтараюць папярэднія. Дарэчы, высветлілася, што ў Мінскай царкве евангелісцкіх хрысціян-баптыстаў нярэдка бываюць госці з-за мяжы, у тым ліку і нашы суайчыннікі. Таму раім Антону Самчуку і ўсім тым, хто яшчэ сумняваецца ў тым, што свабода веравызнання ў нашай краіне існуе не на словах, а на справе, прыехаць сюды і ўбачыць усё на ўласныя вочы.

Рыгор ФАМІН.

НА ЗДЫМКУ: Мінская царква евангелісцкіх хрысціян-баптыстаў.

ВУЧОНЫЯ ЗАКОНЧЫЛІ ПРАЦУ НАД 30-ТОМНЫМ ЗВОДАМ

БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ ТВОРЧАСЦІ

СТВОРАНА МАСТАЦКІМ ГЕНІЕМ НАЦЫІ

ВУСНАЯ творчасць беларусаў, як і іншых народаў свету, вызначаецца надзвычайным паэтычным характарам і багатым зместам. У ёй выразна праявіўся мастацкі геній народа, які ярка адлюстравана ў сваіх творах жыццё і працоўны вопыт, думкі і інтарэсы шырокіх мас, іх высакародныя ідэалы, надзеі і спадзяванні, несправядлівасць да несправядлівасці. Стваралася вусная паэзія на працягу многіх стагоддзяў, але сістэматычныя запісы беларускіх народных твораў пачаліся толькі з XIX стагоддзя. Многія тысячы песень, казак, легенд, прыказак, прымавак, прыпевак былі сабраны і надрукаваны ў дакастрычніцкі час. Асабліва шмат іх было змешчана ў зборніках Я. Чачота, Я. Тышкевіча, П. Шэйна, І. Насовіча, Е. Раманава, У. Дабравольскага, М. Федароўскага, А. Сержпатоўскага і многіх іншых дарэвалюцыйных фалькларыстаў. Аднак гэтыя зборнікі яшчэ ў дарэвалюцыйныя гады сталі бібліяграфічнай рэдкасцю. Да таго ж у іх мала змешчана народных твораў з вострым сацыяльным зместам, мноства якіх бытавала ў той час.

Задума стварэння шматтомных зводаў фальклору народаў нашай краіны ўзнікла яшчэ ў 30-я гады і была горада падтрымана вядомымі пісьменнікамі М. Горкім і А. Талстым. Пачалася падрыхтоўчая работа, ажыццэўленню якой перашкодзіла Вялікая Айчынная вайна.

У 50-я гады ідэя стварэння фальклорных зводаў была ўзнята зноў. З 60-х гадоў яна пачала ажыццяўляцца практычна фалькларыстамі Украіны, Беларусі, Мардовіі, а пазней Таджыкістана, Башкірыі, Малдавіі, Узбекістана, Казахстана, Літвы, Эстоніі і інш.

Выданне шматтомнага зводу беларускай народнай творчасці было распачата ў 1970 годзе. Усяго плануецца выдаць 30 тамоў фальклору, у якіх будуць прадстаўлены лепшыя ўзоры асноўных жанраў традыцыйнай і сучаснай вуснапаэтычнай беларускай творчасці.

Фундаментальны звод беларускага фальклору друкуецца ўпершыню. Ён адлюстраве велізарнае багацце славаеснай, музычнай, песеннай і народна-тэатральнай творчасці беларускага народа. Мно-

гія творы публікуюцца ў ім упершыню.

Выданню зводу беларускай народнай паэзіі папярэднічала вялікая збіральніцкая і тэарэтычная работа. Неабходна было выпрацаваць навукова абгрунтаваную класіфікацыю матэрыялаў.

Адпаведна такой класіфікацыі выходзяць з друку і тамы вуснай народнай творчасці. У кожным змяшчаецца грунтоўны ўступны артыкул. У тамах песень, апрача таго, даецца характарыстыка народнага меласу, музычны каментарый і ноты. У грунтоўных навуковых каментарыях адзначаецца крыніца, з якой узяты твор, час і месца яго запісу, называецца прозвішча запісчыка і інфарматара, даюцца спасылкі на варыянт тэкста, тлумачацца дыялектныя і іншамуныя словы, у асобных выпадках устанаўліваюцца сувязі сюжэтных тыпаў беларускага фальклору з фальклорам іншых народаў. У большасці тамоў змешчаны геаграфічны паказальнік, паказальнікі збіральнікаў і інфарматараў народнапаэтычных твораў. Кожны том зводу, такім чынам, з'яўляецца найбольш поўным зборнікам твораў пэўнага жанру або жанравай разнавіднасці і важнай навукова-тэарэтычнай працай.

Выдадзена ўжо 26 кніг шматтомнага зводу, 4 тамы знаходзяцца ў вытворчасці ў выдавецтве «Навука і тэхніка».

У 1970 годзе быў апублікаваны том «Песні савецкага часу», у які ўключана 274 песні (палавіна іх з нотамі). Гэтым томам было пачата выданне зводу.

Календарна-абрадавая паэзія прадстаўлена шасцю тамамі, з якіх апублікавана чатыры. У том «Зімовыя песні» сабраны лепшыя ўзоры беларускіх піліпаўскіх, календарных і шчадроўных песень, многія з якіх надрукаваны з напевамі.

У том «Веснавыя песні» адабраны з друкаваных і архіўных крыніц песні-вясянкі,

карагодныя, юраўскія, траецкія, куставыя, русальныя, а таксама песні, прымеркаваныя да веснавых абрадаў. Многія з гэтых песень запісаны ў пасляваенныя гады і даюцца з напевамі.

Да веснавога цыкла адносяцца валачобныя песні, выдадзеныя асобным томам тымі ж складальнікамі ў 1980 годзе. Валачобныя песні складаюць спецыфіку беларускай паэзіі земляробчага календара, яны лепш захаваліся ў нас у параўнанні з іншымі народамі. Выконваліся яны, як і калядныя песні, у час абходу двароў. У іх велічаліся гаспадары, гучалі зычаныя плёну ў сельскай працы, выказваліся пажаданні прыбытку ў гаспадарцы і інш. У адрозненне ад калядак, якія спяваліся зімой, валачобныя песні прымяркоўваліся да пачатку вясенне-палявых работ.

Знаходзіцца ў вытворчасці том «Купальскія і пятроўскія песні».

Том «Жніўныя песні» ўключае 1 055 тэкстаў з 301 мелодыяй зажынкавых, уласна жніўных і дажынкавых песень, у якіх ярка адлюстравана паднявольнае жыццё сялян у часы прыгонніцтва, іх быт, уяўленні і перажыванні, земляробчыя клопаты.

Завяршалны цыкл паэзіі земляробчага календара складаюць восеньскія песні. Яны ўвайшлі ў том «Восеньскія і талочныя песні».

Сямейна-абрадавыя песні звязаны з трыма важнейшымі падзеямі — нараджэннем чалавека, уступленнем яго ў шлюб і смерцю. Адпаведна з гэтым класіфікуюцца і песні. У том «Радзінная паэзія» ўпершыню сабраны песні, прымеркаваныя да нараджэння дзіцяці і сямейнай урачытасці ў сувязі з гэтым. Змешчаны лепшыя ўзоры радзінных, або хрэсьбінных, песень, прыгаворкі, тосты, жарты. Асобны том, прысвечаны вясельным абрадам і звычаям — «Выселле. Абрад». Апісаны шырока ілюструюцца песеннымі прыкладамі, таму том

забяспечаны музычным дадаткам, у якім даюцца найбольш тыповыя напевы вясельных песень.

Вялікая ўвага да вясельных песень абумоўлена велізарнай колькасцю тэкстаў гэтых твораў, запісаных дарэвалюцыйнымі і савецкімі фалькларыстамі, іх надзвычайным паэтычным характарам, шырокай распаўсюджанасцю ва ўсіх рэгіёнах рэспублікі. Нездарма Н. Плевіч у прадмове да зборніка «Лірыка беларускага вяселля» піша:

«Калі б у беларускім песенным фальклоры не было нічога іншага, апрача вясельных песень, і тады б былі ўсе падставы сказаць, што ён належыць да ліку самых багатых у свеце».

Падрыхтаваны да друку том «Пахавальныя і памінальныя абрады. Галашэнні».

Апрача раней упамянутага тома савецкіх песень, пазабрадавай лірыцы прысвечана яшчэ чатыры кнігі зводу.

Своеасаблівым адкрыццём надзвычайнага багацця зместу беларускіх ліра-эпічных песень з'явіўся выхад у свет двух тамоў балад. Беларускія народныя балады — зусім не даследаваны жанр песеннай творчасці. Упершыню ў апублікаваных тамах поўна прадстаўлены тэксты балад, сістэматызаваныя з улікам навішых дасягненняў фалькларыстыкі. Многія тэксты публікуюцца ўпершыню. Друкуюцца таксама шматлікія варыянты балад.

Беларускія народныя казкі апублікаваны ў чатырох тамах. У том «Казкі пра жыццё і чарадзейныя казкі» сабраны амаль усе вядомыя беларускія казкі пра жыццё і частка чарадзейных, блізкіх да казак пра жыццё тэматыкай і сістэмай вобразаў.

У том «Сацыяльна-бытавыя казкі» ўпершыню ў асобным зборніку найбольш поўна прадстаўлены казкі з вострым сацыяльным зместам, у якіх крытыкуюцца прыгнатылікі працоўнага народа, з'едліва высмейваюцца люд-

скія недахопы. У том уключаны таксама пэбыліцы і авантурныя казкі, блізкія па структуры і зместу да бытавых.

У асобным томе надрукаваны беларускія легенды і паданні. Гэта першае, найбольш поўнае спецыяльнае выданне твораў адзначанага жанру, у якіх адлюстраваны старажытныя міфалагічныя ўяўленні аб паходжанні свету, зямлі, чалавека, жывёл, раслін, раскрываюцца погляды стваральнікаў легенд і паданняў на розныя гістарычныя падзеі, на ролі бога і святых і інш.

Афарыстычная творчасць беларускага народа даецца ў зводзе ў чатырох кнігах. Дзве з іх — «Прыказкі і прымаўкі» адрэзаны для твораў аднайменных жанраў. У гэтых кнігах упершыню найбольш поўна і навукова сістэматызавана прадстаўлены беларускія народныя прыказкі і прымаўкі.

Узоры словатворчай культуры беларусаў, іх розныя трапныя выразы, скарагаворкі, тосты, вітанні, зычаныя, праклёны, прысяганы і да т. п. упершыню сабраны ў том «Выслоўі».

У 1972 годзе быў апублікаваны том «Загадкі», у якім упершыню асобным выданнем і з максімальнай поўнастой пададзены творы аднаго з самых старажытных жанраў вуснай паэзіі беларусаў, у якіх надзвычай ярка праявілася мудрасць народа, яго ўменне карыстацца вобразным словам.

Фальклорныя творы, якія складаюць аснову рэпертуару беларускага народнага тэатра ад яго вытокаў да нашага часу, увайшлі ў том «Народны тэатр». У том даюцца карагодныя і гульневыя песні, танцы, тэатралізаваныя эпізоды з календарных і сямейных абрадаў, прадстаўленні лялечнага тэатра — батлейкі, народнай драмы.

З кароткага агляду зместу шматтомнага зводу беларускай народнай творчасці відаць, якое велізарнае багацце мастацкага генія беларусаў сканцэнтравана ў гэтай фундаментальнай працы. Матэрыялы зводу маюць не толькі навуковае, але і практычнае значэнне: яны шырока выкарыстоўваюцца творчымі работнікамі, вучонымі, выкладчыкамі, калектывамі самадзейнасці, да іх з цікавасцю ставяцца самыя шырокія колы чытачоў.

Анатоль ФЯДОСІК.

прэм'еры, выстаўкі, сустрэчы

Сяргей ЗАКОННИКАУ

ЦВІТУЦЬ САДЫ

Пакуль спяшала на спатканне
Всяна да нас праз халады,
Святочнае святло світанняў
Пілі маўклівыя сады.
І вось
на суперак прыкметам,
Нібыта спраўджаным спярша,
Раптоўным
росным першацвётам
Разнасцежана іх душа.
Цвітуць сады шырока,
вольна,
Плывуць, як ветразі надзей...
Хто з гэтакімі сілай здольны
Ускалыхнуць жыццё людзей!
Бунтуе квецень маладая,
Якую кормяць карані.
Зямля нявестай выглядае
Сярод касмічнае радні.
Плывуць сінечаю да сонца
Ружова-белыя вянкi,
Трыццаць пялёсткі на далоньцы,
На пасмах
ля тваёй шчакі.
Каханая,
падай мне рукі,
Лічыць не будзем мы гады,
Бо нам прарочаць неўміручасць
Сваёй адвагаю сады.

ПЯВУЧАЯ ВЁСКА

Спытайце ў працаўнікоў
Уздзенскага раёна, якая ў іх
сама явучая вёска, і вам адкажуць: «Касцяшы». Калі надыходзіць вечар, яе жыхары цэлымі сем'ямі спяшаюцца ў мясцовы клуб, іх аб'ядноўвае любоў да самадзейнага мастацтва. Геаграфія выступленняў калектыву самая шырокая. Самадзейныя артысты — удзельнікі многіх конкурсаў і фестываляў.

Высокае майстэрства хор даярак паказаў на аглядзе самадзейнай творчасці, які прайшоў у Барысаве. Яго ўдзельнікі выканалі беларускую народную песню «Чапуршачка» і песню «Сяку дровы», музыку і словы якой напісаў самадзейны кампазітар, заслужаны работнік культуры БССР П. Шыдлоўскі.

ПАСЛЯ ЗАМЕЖНАЙ КАМАНДЗІРОўКІ

У Доме літаратара ў Мінску прайшоў чарговы вечар з цыкла «Пісьменнік у замежнай камандзіроўцы». Адкрыў яго і вёў старшыня Беларускага камітэта на сувязях з пісьменнікамі Азіі і Афрыкі лаўрэат Літаратурнай прэміі імя І. Мележа А. Асіпенка.

З цікавасцю слухалі прысутныя пісьменнікі Ніла Глевіча, які раскажаў аб наведванні

братняй Манголіі, куды выязджаў з групай савецкіх літаратараў.

ПАСТАўЛЕНА У КІШЫНЁВЕ

Малдаўскі дзяржаўны тэатр оперы і балета паказаў прэм'еру спектакля «Маркітантка». Гэта ўжо другое ўвабленне оперы беларускага кампазітара Сяргея Картэса, створанай на матывах п'есы Б. Брэхта «Матухна Кураж і яе дзеці». Год назад яе прэм'ера адбылася ў Каўнаскай музычным тэатры (Літва).

У ГАСЦЯХ — ДРАМАТУРГІ

Маладыя драматургі А. Папова, А. Дударай, Г. Марчук былі гасцямі рэспубліканскага Дома работнікаў мастацтваў на вечары сучаснай беларускай драматургіі.

З цікавасцю прагледзелі прысутныя ўрыўкі са спектакляў горакаўцаў «Аб'ява ў вячэрняй газеце» на п'есе А. Паповай і купалаўцаў — «Парог» на драме А. Дударова ў выкананні актэраў гэтых тэатраў.

Г. Марчук прачытаў казку «Як Васілёк у госяці ездзіў».

МАўРАўЦЫ АДЗНАЧАЮЦЬ ЮБІЛЕЙ

Трыццаць гадоў назад упершыню сустрэла чытачоў Мінская абласная дзіцячая бібліятэка. Тады яна налічвала некалькі соцень кніг. Цяпер тут

больш за 140 тысяч выданняў мастацкай, навукова-папулярнай, дакументальнай літаратуры.

У бібліятэцы заўсёды цікава юным чытачам. Да іх паслужа два кніга-клубы — «Бацькаўшчына» і «Вясёлыя чамучкі», у якіх дзеці знамяцца з навінкамі літаратуры, набываюць навыкі работы з кнігай.

«Дзянісавы сваты» — так названы новы спектакль самадзейнага фальклорнага тэатра «Жалейка» Гомельскага парку культуры і адпачынку імя Луначарскага. Народныя песні і танцы, прымаўкі і прыгаворкі, цырымонны абрад сватаўства вобразна адлюстравваюць старадаўні быт беларускай вёскі.
НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля.
Фота І. ЮДАША.

«ХОЧАМ УБАЧЫЦЬ І ДАВЕДАЦЦА»

У МАСКВУ ПРАЗ ХЕЛЬСІНКІ

У сярэднім кожныя пяць дзён у СССР адкрываецца адна замежная выстаўка выяўленчага мастацтва. Хаця многія лічаць гэтую лічбу даволі значнай, яшчэ больш людзей хацелі б, каб новыя выстаўкі бывалі часцей. На жаль, гэта залежыць не толькі ад савецкага боку.

Савецкі Саюз ажыццяўляе культурныя сувязі больш чым са 120 краінамі, у тым ліку амаль са 100 дзяржавамі — на падставе пагадненняў аб культурным супрацоўніцтве, якія носяць міжурадавы характар. Вельмі інтэнсіўна развіваюцца ў рамках міжнароднага культурнага абмену кантакты ў галіне выяўленчага мастацтва. Ніколі яшчэ ў мінулым так актыўна не накіроўваліся за рубж мастацкія экспазіцыі з СССР, і ніколі яшчэ так часта не прымаўліся ў Савецкім Саюзе замежныя мастацкія выстаўкі, як за гады, што прайшлі пасля нарады ў Хельсінкі.

З 1975 года ў СССР дэманстраваліся творы выяўленчага мастацтва практычна з усіх еўрапейскіх краін, ЗША, Канады, Аўстраліі, а таксама многіх дзяржаў Азіі, Лацінскай Амерыкі, Афрыкі. Інтэнсіўна выставачная дзейнасць працягваецца па сённяшні дзень.

Праўда, у канцы 70-х гадоў па ініцыятыве адміністрацыі ЗША кіруючыя колы шэрагу еўрапейскіх краін пайшлі на згортанне культурных сувязей з СССР. Але гэта выклікала глыбокае незадавальненне шырокай грамадскасці Захаду, дзяржаў літаратуры, мастацтва, спорту. Пад націскам грамадскасці ўжо ў 1982 годзе пачалося аднаўленне культурных кантактаў у ранейшых аб'ёмах. На думку спецыялістаў, супрацоўніцтва ў галіне духоўных каштоўнасцей працягвала набіраць тэмпы і ў 1983 і ў першыя месяцы 1984 года.

Характэрна, што іменна ЗША застаюцца сёння адзінымі сярод краін Захаду, якія замарозілі свае культурныя кантакты з СССР. Перашкаджаючы з чыста палітычных меркаванняў культурнаму супрацоўніцтву, амерыканскі бок тым самым парушае прынятыя ў Хельсінкі абавязальствы «расшыраць і паляпшаць на розных узроўнях супрацоўніцтва і сувязі ў галіне культуры».

У сакавіку 1984 года ў Маскоўскім музеі выяўленчых мастацтваў імя Пушкіна пачаў дэманстравацца так званы «Кодэкс Леанарда» — кніга з 18 аркушаў вялікага памеру з нататкамі вялікага мастака, якія ілюструюць размешчаныя на палях 360 маленькіх малюнкаў. Гэтыя славы рукі належыць вядомаму амерыканскаму прамыслоўцу і грамадскаму дзеячу доктару Арманду Хамеру.

Нашы культурныя кантакты, скажаў доктар Хамер на вернісажы ў Маскве, па віне цяперашняй адміністрацыі ЗША знаходзяцца проста ў сумным стане. Больш дакладна, іх практычна не існуе. Хто ведае, магчыма, гэта мая выстаўка стане пачаткам паляпшэння супрацоўніцтва ў галіне культуры паміж двума дзяржавамі. Мастацтва збліжае народы, садзейнічае ліквідацыі бар'ераў недавер'я, прадзятасці, садзейнічае ўмацаванню міру. Рускія і амерыканцы павінны лепш ведаць адзін аднаго. У гэтай справе няма больш надзейнага сродку, чым культурнае супрацоўніцтва...

За гады пасля Хельсінкі ў СССР пачыналі калекцыі з Луўра, Прада, музеяў Лондана, Вены, Рыма, Каіра, Токіа, Ослы, Кельна, многіх іншых сталіц і гарадоў. У пераважнай большасці гэта былі сапраўдныя творы мастацтва, тыя духоўныя каштоўнасці, якімі можа ганарыцца кожны чалавек і ўсё чалавецтва.

Мне давялося інтэрв'юіраваць дзесяткі людзей, якія асаджвалі Музей выяўленчых мастацтваў імя Пушкіна ў Маскве ў час дэманстрацыі там замежных экспазіцыій. Я пытаўся, што прымушае іх выстойваць у доўгай чарзе. Яны адказвалі звычайна: «Хочам убачыць і даведацца».

У чарзе было многа людзей знаёмых і з творчасцю Рэмбранта, і творчасцю Дэлакруа, і з карцінамі Рубенса. Але было нямала і такіх, якія ніколі раней не ведалі пра Цёрнера, не бачылі арыгіналаў Гоі, Хальса, Эль Грэка. Яны прастойвалі гадзінамі і выходзілі з музея з прасветленымі тварамі. Я гэта бачыў сам неаднаразова, і я гэта магу сцвярджаць. Я сцвярджаю і іншае: пасля падобных аглядаў, пасля знаёмства з Цёрнерам, Гоей, Рэнуарам, са славымі рэалістычнымі палотнамі сучасных мастакоў Францыі, Мексікі, Італіі, Аргенціны савецкі глядач пранікаўся яшчэ большай павагай і сімпатыяй да французаў, іспанцаў, аргенцінцаў, італьянцаў.

Але былі і іншыя сустрэчы. І калі я пра іх успамінаю, то толькі таму, што яны неаб'ектыўна асвятляліся і працягваюць так асвятляцца ў заходнім друку і на радыё.

У 1982 годзе, напрыклад, у Маскве праходзіла выстаўка нямецкіх экспрэсіяністаў. Чэргі ў музей былі вялікія, але людзі выходзілі пасля агляду экспазіцыі расчараваныя. Аднак заходнія журналісты пісалі толькі пра доўгія чэргі і ні слова не казалі пра ўражанні гледачоў. Больш таго, у друку ФРГ з'явіліся нататкі пра «вялікі поспех» выстаўкі, які нібыта засланы поспех ранейшых аглядаў з ФРГ, дзе былі прадстаўлены рэалістычныя палотны старых нямецкіх майстроў. Падобныя карэспандэнцыі з'явіліся і ў 1983 годзе, яны гучаць у эфіры і ў гэтым.

Вядома, усё гэта не адпавядае ісціне. Савецкія людзі ў масе сваёй не ўспрымаюць жывапіснага мадэрнізму (як, зрэшты, і музычнага, літаратурнага). І адбываецца гэта не ад недастатковага разумення, няведання, а хутчэй зусім наадварот: сярод стаўпоў так званых авангарда было дастаткова рускіх ці выхадцаў з Расіі — Кандзінскі, Малевіч, Ларыёнаў, Ганчарова, Татлін, Суцін... Так што, адхіляючы мастацтва мадэрна, савецкі глядач не прымае сёння тое, што ён не прымаў і ўчора.

Прапаноўваючы заходнім партнёрам мастацтва высокага ўзроўню, гуманістычнае па сваёму зместу і характару, СССР хоча бачыць у сябе таксама творы, якія нясуць на сабе адбітак сапраўднай культуры. Гэта законнае жаданне, якое адпавядае духу Хельсінкі.

Савецкая грамадскасць вітае далейшае расшырэнне культурных кантактаў. Савецкія музеі і карцінныя галерэі шырока адкрыты для ўсіх тых, хто ствараў і стварае сапраўднае мастацтва, звернутае да чалавека. Такія выстаўкі і агляды памогуць зразумець і нашу самабытнасць, і тое агульнае, што ўласціва сусветнай культуры, яны памагуць даведацца, зразумець і пранікнуцца ўзаемным давер'ем. А гэта вельмі і вельмі важна ў сённяшнім неспакойным свеце.

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН, аглядальнік АДН.

АЖЫВАЮЦЬ У ДЗІЦЯЧЫХ ПАЛЬЦАХ

Дзіцячая мастацкая школа № 2 з прыкладным ухілам размешчана ў сталічным мікрараёне Чыжоўка, дзе жывуць сем'і рабочых і служачых Мінскага аўтамабільнага завода. Яна існуе пяты год. Гэтай вясной ужо другая група выпускнікоў атрымлівае атэстаты аб яе заканчэнні.

Школа ў Чыжоўцы, як і іншыя да яе падобныя, імкнецца развіваць у дзіцячых мастацкіх густ, навучыць бачыць прыгожае ў звычайным, творча мысліць і, нарэшце, проста працаваць, таму што без працавітасці і цярапення няма творчасці. Праграма дастаткова сур'ёзная, і педагогі стараюцца, каб кожны дзень заняткаў даваў дзецям максімальную карысць.

У школе вопытныя настаўнікі, захопленыя сваёй справай людзі. І гэта не можа не адбіцца на ўзроўні навучання. З вялікім жаданнем дзеці ідуць на ўрокі па малюнку да В. Баламатава. Ён умее перадаць вучням сваю ўлюбёнасць у мастацтва, вучыць ствараць гармонію з дапамогай самых простых сродкаў — паперы, алоўка.

Мастацкая школа № 2, як ужо адзначалася, мае прыкладны ўхіл. У якой толькі тэхніцы не працуюць дзеці, што толькі не майструюць! Тут і дэкаратыўныя пано, разнастайныя габелены, фігуркі з шмота. Стракатыя ніткі, кавалачкі тканіны, сукхія кветкі і лісце, каляровая папера ператвараюцца ў казачных персанажаў, герояў літаратурных твораў, пейзажы, нацюрморты. Бягуць, імцаюцца коні, плаўна выступаюць у танцы

дзіўчаты — гэта ажывае ў дзіцячых пальцах шмот.

На ўроках жывапісу нават цішыня рабочая. Умець правільна намалюваць, адчуць аб'ём, колер і злучыць усё ў адзінае цэлае — задача няпростая. Таму і ціха ў класе, толькі іншы раз Б. Караванаў [дирэктар школы] ціха дае каму-небудзь параду. Некалькі слоў — і вось новы погляд на рэчы, ясны шлях да выпраўлення памылкі — і зноў цішыня. І дзіцячыя твары, асветленыя чароўным святлом творчасці.

У Савецкай краіне ўдзяляецца ўсё больш увага эстэтычнаму выхаванню і адукацыі падрастаючага пакалення. Ад дзіцячага імкнення да паказу прыгажосці навакольнага свету —

да творчага мыслення дарослага — вось шлях, які павінна прайсці дзіця, каб складаныя задачы заўтрашняга дня аказаліся яму па сілах. І яшчэ можна ўспомніць словы пісьменніка і філосафа XVIII стагоддзя Дзідро: «Краіна, у якой вучылі б малюваць таксама, як вучаць пісаць, перасягнула б хутка ўсе краіны ва ўсіх мастацтвах, навук, майстэрстве».

А. ПЯНЬКОЎСКАЯ.

НА ЗДЫМКАХ: выкладчык жывапісу Марыя КУТАСЕВІЧ разам з вучанцай другога класа Аксанай МАРАЧКОЎСКАЙ; «Каўбой» — работа Наташы МАРМЫЛЬ; Насця АРАЙС на ўроку скульптуры. Фота С. КРЫЦКАГА.

ПАДАРУНКІ СЯМ'І РАЖДЗЕСТВЕНСКИХ

У грозныя дні Вялікай Айчыннай вайны воіны 31-й гвардзейскай Віцебскай стралковай дывізіі ўдзельнічалі ў вызваленні пасёлка Асінторф і іншых населеных пунктаў Дубровенскага раёна. Начальнікам палітаддзела дывізіі быў палкоўнік І. Раждзественскі, а яго жонка Вера Паўлаўна — хірургам медсанбата. Доўгі час іх дзевяцігадовы Роберт — цяпер вядомы савецкі паэт — быў сынам палка.

Сям'я Раждзественскіх падтрымлівае цесную сувязь з жыхарамі Асінторфа і навуэнцамі мясцовай сярэдняй школы. В. Раж-

дзественская некалькі разоў пабывала ў пасёлку. Яна вядзе актыўную перапіску з чырвонымі следкамі, дапамагае ім у пошуках ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны — удзельнікаў вызвалення раёна. В. Раждзественская — ганаровы грамадзянін пасёлка Асінторф.

У школьным музеі баявой і працоўнай славы Вера Паўлаўна і Роберт Іванавіч перадалі з сямейнай бібліятэкі каштоўныя кнігі, а таксама зборнікі самога паэта, выданыя ў апошнія гады.

«МАЛАДОСЦЬ» У СІРЫ

За тысячы кіламетраў ад роднай зямлі, на сценах Дамаска, Ас-Сауры і іншых гарадоў Сіры, выступілі ўдзельнікі ансамбля песні і танца «Малодосць». Канцэрты самадзейных артыстаў пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча культуры БССР Івана Сержыкава праходзілі ў

рамках праграмы Дзён сірыйска-савецкай дружбы.

Лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, лаўрэат першага Усесаюзнага фестывалю самадзейнай творчасці працоўных і Міжнароднага фальклорнага фестывалю ў Венгерскай Народнай Рэспубліцы ансамбль «Малодосць»

паказаў у Сіры арыгінальныя, створаныя на народнай аснове «Гульні і танцы Прыдзвіння», «Верацкую маталіху», «Крупчанскую кадрылю», «У гасцях у Лявоніхі», танцы народаў СССР. Усе канцэрты самадзейнага калектыву з Віцебска карысталіся нязменным поспехам у гледачоў.

КОШЫКІ СЦЯПАНА ПАРЦЭЎСКАГА

Ці трэба ехаць у далёкую вёску, каб паглядзець на працу рук народнага майстра? Сёння і горад багаты на таленты, незвычайныя, самабытныя. Лепшы доказ таму — сталічны салон-магазін мастацкага фонду БССР. Менавіта там і ўбачыў я маленечкія, плеценыя з лазы і арэшніку сувенірныя кошыкі мінчаніна Сцяпана Парцэўскага.

Звычайна так адбываецца: убачыш творы майстра, і хочацца даведацца нешта пра яго самога, пра яго жыццё.

...У сучаснай гарадской кватэры, за чаем, мы доўга гутарым са Сцяпанам Парцэўскім пра народнае мастацтва, пра яго асабітае захапленне.

— Родам я з Магілёўшчыны, з Чавускага раёна. Дзед з бабуляю былі майстрамі на ўсе рукі. Дзед, той як чырванадрэўшчык славіўся. Бабуля — больш кашамі. Але асабліва добра плёў кашы бацька. Памятаю, час садзіць або капаць бульбу — ля хаты вазоў з усяе акругі: даспадобы былі вяскоўцам вырабы. Не дзіва, бо надзейныя і прыгожыя. Дапамагаў і я бацьку.

Пасля заканчэння сямігодкі Сцяпан Парцэўскі вучыўся ў Магілёве на рабфаку. Адначасова працаваў на цагляным заводзе. Потым паступіў

у тэкстыльна-механічны тэхнікум. Але не скончыў яго: па камсамольскай пучэўцы накіравалі ў ваенна-інжынернае вучылішча.

— Тут і вайна раптам... Я ў кашулі нарадзіўся, — жартуе Сцяпан Паўлавіч. — Усю вайну сапёрам, і во, як бацьце, жыў.

Толькі нялёгка, зусім нялёгка давялося маладому (у той час яму было 26 гадоў) камандзіру сапёрнага ўзвода. Чатыры разы параніла. Асабліва цяжка першы раз: 21 асколак дасталі дактары з цела. А потым быў Ленінградскі фронт, вызваленне Мінска, яго размініраванне і аднаўленне.

— Ну а як жа ваша захапленне, як кашы? — нарэшце, адважваюся перабіць гаспадара. — Столькі гадоў... Можна і забыць было.

Сцяпан Паўлавіч з усмешкай прыгадвае, як сем гадоў назад жонка папрасіла яго сплесці кош на грыбы. Дзякуй богу, вакол дачы процьма матэрыялу расце: арэшнік, лаза. Прыпомніў бацькаву навуку, сплёў, толькі не адразу, ды і крыху нязграбны, крываваты, але...

А неўзабаве пасля гэтага давялося яму пабываць у музеі народнага мастацтва ў Раўбічах, што пад Мінскам. Нагледзеўся там на пляценне і страціў спакой: няўжо я так

не змагу? Толькі вось паўтарацца не хацелася. І вырашыў Сцяпан Паўлавіч плесці кашы, толькі не звычайныя, з якімі па грыбы ходзяць, а маленечкія, з пярсцінак. Паспрабаваў. І справа пайшла.

...Гэтыя кошчыкі-драбняткі рассяпаліся на стале вакол большага кошчыка, нібы вожычыха з ваянцаткамі на лясной паляны, а вось яны пастроіліся ў чародку і спяшаюцца ў хованку.

Шмат сплёў кошчыкаў за сем гадоў майстар. Неаднойчы яго работы дэманстраваліся на рэспубліканскіх і ўсесаюзных выстаўках прыкладнага мастацтва. Ахвотна іх купляюць людзі ў магазіне. Але больш Сцяпан Парцэўскі раздарвае знаёмым і сябрам. Не робіць са свайго мастацтва сакрэтаў майстар. Ён з задавальненнем расказвае, як трэба выбіраць дрэва, апрацоўваць яго, плесці вазы, кашы, іншыя дэкаратыўныя рэчы.

— Адзін маленькі кошчык раблю не меней пяці гадзін. Але спачатку рыхтую арахавыя пруткі, пару іх у вадзе і слаю на вузенькія палосачкі, шліфую наждачнай паперай. За час нашай размовы ён сплёў амаль цэлы кошчык.

Я кладу на далонь чатыры кошчыкі — дзіўлюся іх прыгажосці.

Анатоль КЛЯШЧУК.

ПЛЕНУМ НАК СССР

8 мая ў Маскве адбыўся пленум Нацыянальнага алімпійскага камітэта СССР, які абмеркаваў пытанне аб удзеле савецкіх спартсменаў у Гульніх XXIII Алімпіяды ў Лос-Анджэлесе. Усе выступы падкрэслівалі, што абстаноўка, якая склалася ў ЗША ў ходзе падрыхтоўкі Гульніх, не дазваляе савецкім спартсменам прыняць у іх удзел.

Усе члены Нацыянальнага алімпійскага камітэта, у тым ліку кіраўнікі ўсіх 29 федэрацый па алімпійскіх відах спорту, усе члены Прэзідыума НАК СССР аднагалосна прагаласавалі за няўдзел у маючых адбыцца летніх Алімпійскіх гульніх у Лос-Анджэлесе і прынялі Заяву НАК СССР.

(ТАСС).

ЗАЯВА

НАЦЫЯНАЛЬНАГА АЛІМПІЙСКАГА КАМІТЭТА СССР

Нацыянальны алімпійскі камітэт СССР усебакова прааналізаваў абстаноўку вакол Гульніх XXIII Алімпіяды ў г. Лос-Анджэлесе і разгледзеў пытанне аб удзеле ў іх савецкай спартыўнай дэлегацыі.

Як вядома, у заяве ад 10 красавіка 1984 г. НАК СССР выказаў сур'езную заклапочанасць у сувязі з грубымі парушэннямі арганізатарамі Гульніх правіл Алімпійскай хартыі, разгорнутай рэакцыйнымі коламі ЗША пры патуранні афіцыйных улад антысавецкай кампаніяй і звярнуўся ў Міжнародны алімпійскі камітэт (МАК) з просьбай разгледзець узнікшае становішча.

24 красавіка г. г. МАК на сваім пасяджэнні прызнаў правамернасць і абгрунтаванасць пазіцыі НАК СССР.

Аднак, не лічачыся з думкай МАК, улады ЗША працягваюць груба ўмешвацца ў справы, якія знаходзяцца выключна ў кампетэнцыі ЛАААК. Вядома, што з першых дзён падрыхтоўкі да цяперашняй Алімпіяды амерыканская адміністрацыя ўзяла курс на выкарыстанне Гульніх у сваіх палітычных мэтах. У краіне распальваюцца шавіністычныя настроі, нагнаеца антысавецкая істэрыя.

Пры прамым патуранні амерыканскіх улад рэзка актывізаваліся розныя экстрэмісцкія арганізацыі і групы, якія адкрыта ставяць сваёй мэтай стварэнне «невynosных умоў» для знаходжання дэлегацыі СССР, выступленняў савецкіх спартсменаў. Рыхтуюцца варожыя ў адносінах да СССР палітычныя дэманстрацыі, у адрас НАК СССР, савецкіх спартсменаў і афіцыйных асоб чуюцца непрыкрытыя пагрозы фізічнай расправы. Верхаводаў антысавецкіх, антысацыялістычных арганізацый прымаюць прадстаўнікі адміністрацыі ЗША, іх дзейнасць шырока рэкламуецца сродкамі масавай інфармацыі.

Для апраўдання гэтай кампаніі ўладамі ЗША і арганізатарамі Алімпіяды робяцца пастаянныя спасылкі на розныя занадаўчыя акты.

У апошні час Вашынгтонам выказваюцца запэўніванні аб гатоўнасці выконваць правілы Алімпійскай хартыі. Практычныя ж дзеянні амерыканскага боку гавораць аб тым, што ён не мае намеру забяспечыць бяспеку ўсіх спартсменаў, паважаць іх правы і чалавечую годнасць, стварыць нармальныя ўмовы для правядзення Гульніх.

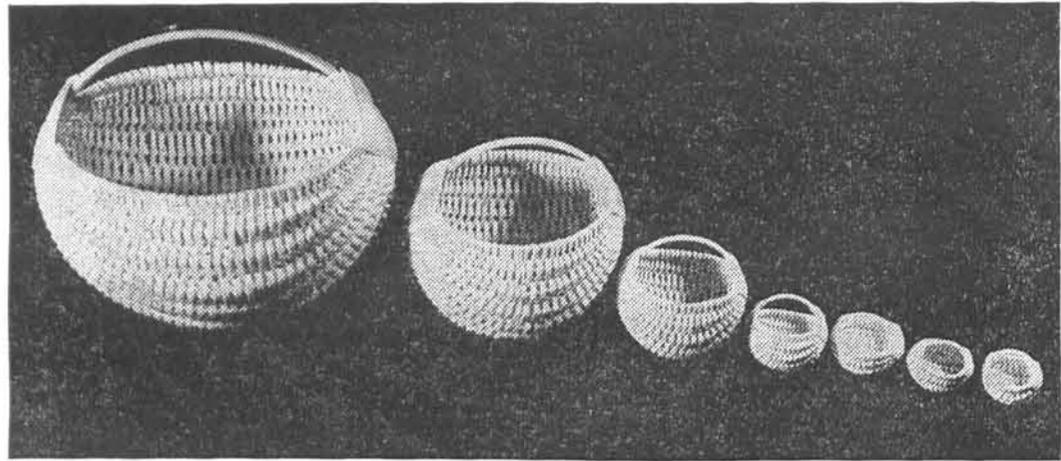
Бесцырымонныя адносіны амерыканскіх улад да Алімпійскай хартыі, грубае парушэнне ідэалаў і традыцый алімпійскага руху прама накіраваны на яго падрыў. Гэта лінія, якая выразна праявілася раней, праводзіцца цяпер.

У гэтых умовах Нацыянальны алімпійскі камітэт СССР вымушаны заявіць аб немагчымасці ўдзелу савецкіх спартсменаў у Гульніх XXIII Алімпіяды ў г. Лос-Анджэлесе. Зрабіць інакш было б раўназначна адабрэненню антыалімпійскіх дзеянняў амерыканскіх улад і арганізатараў Гульніх.

Прымаючы такое рашэнне, мы ні ў якім разе не хцелі б кінуць цень на амерыканскую грамадскасць, азмрочыць добрыя пачуцці, якія звязваюць спартсменаў нашых краін.

Нацыянальны алімпійскі камітэт СССР, спартыўныя арганізацыі нашай краіны будучы і ў далейшым падтрымліваць намаганні Міжнароднага алімпійскага камітэта, Асацыяцыі нацыянальных алімпійскіх камітэтаў, міжнародных спартыўных федэрацый, Міжнароднай асацыяцыі спартыўных журналістаў, накіраваныя на ўмацаванне міжнароднага алімпійскага руху, змагацца за захаванне яго чыстаты адзінства.

Прынята на пленарным пасяджэнні Нацыянальнага алімпійскага камітэта СССР 8 мая 1984 г.

АБ ЧЫМ РАСКАЗАЛІ РАСКОПКІ

Кімбараўка — адзін з цікавейшых археалагічных помнікаў Беларускага Палесся. Гарадзішча размешчана ў межах горада Мазыра, каля мэблевай фабрыкі, на высокім узгорку. Перш лічылася, што пакінуты гэты помнік плямёнамі мілаградскай культуры, якія насялялі тэрыторыю Беларусі ў раннім жалезным веку (VII—III стагоддзі да н. э.). Аднак археалагічныя раскопкі 1982—1983 гадоў поўнасцю абверглі існаваўшую гіпотэзу. У выніку даследаванняў, праведзеных вучонымі АН БССР, высветлілася наступнае: гарадзішча Кімбараўка ўзнікла як умацаванае паселішча ў VIII—IX стагоддзях і праіснавала толькі да XI стагоддзя. Пазнейшыя матэрыялы няма. Калі ж супаставіць знаходкі Кімбараўкі з рэчамі, выяўленымі археолагам А. Трушавым на Замкавай гары, то атрымліваецца даволі цікавая карціна: на Кімбараўцы няма матэрыялаў больш позніх, чым XI стагоддзе, а на Замкавай гары — ранейшых за XII стагоддзе. Такім чынам,

можна зрабіць вывад аб першапачатковым узнікненні старажытнага Мазыра не на Замкавай гары, а на месцы гарадзішча Кімбараўка.

У выніку раскопак і прарэзкі вала атрыманы багаты археалагічны матэрыял, які характарызуе быт насельніцтва гарадзішча. Сярод знаходак — наканечнікі стрэл, кап'ё, крэсіва, паясныя бляшкі, фібулы, ліячка для плаўкі бронзы, пацеркі, гліняныя і шыферныя прасціцы, праколкі, цвікі, нажы, а таксама шматлікія абломкі гліняных пасудзін. Асабліваю каштоўнасць мае знойдзеная палавіна сярэбранага арабскага дырхема. Выпушчана гэта манета ў 798—799 гадах. Па краю гарадзішча ўдалося выявіць сляды старажытнага частаколу, а ва ўсходняй частцы — сляды паўзямлянак з рэшткамі ачагоў.

Раскопкі гарадзішча Кімбараўка будуць працягвацца.

Г. ЗАЛАШКА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 814